

Kerkenvisie Stein

Kerkenvisie Stein
September 2023

R—O

RO groep
Wilhelminasingel 58
Postbus 3086
6202 NB Maastricht

info@rogroep.nl
+31 43 350 00 50
www.rogroep.nl

Op de cover: Martinuskerk te Stein

Inhoud

01	Inleiding	6
01-1	Kerkenvisie gemeente Stein	7
01-2	Aanpak en leeswijzer	8
02	Huidige situatie	9
02-1	Demografische ontwikkeling	9
02-2	Ambtelijke kaders	10
	Het Erfgoedbeleid	10
	Omgevingsvisie	11
02-3	Religieuze tendens	12
02-4	Kerkgebouwen in de gemeente Stein	14
	Martinuskerk, Oud Stein	14
	H. Martinuskerk, Urmond	16
	Sint-Michaëlkerk, Berg aan de Maas	16
	Kapel van het Bitter Lijden, Stein	18
	Protestantse kerk, Urmond	18
	Sint-Augustinuskerk, Elsloo	20
	Mariakerk, Elsloo	21
	Sint-Jozefkerk, Meers	21

O.L.V. Hulp der Christenen kerk (Nieuwdorp) en H. Jozefkerk (Kerensheide)	22
---	----

03 Toekomstige situatie 23

Martinuskerk, Oud Stein	24
H. Martinuskerk, Urmond	24
Sint-Michaëlkerk, Berg aan de Maas	26
Kapel van het Bitter Lijden, Stein	26
Protestantse kerk, Urmond	27
Augustinuskerk, Elsloo	28
Mariakerk, Elsloo	29
Sint-Jozefkerk, Meers	29
O.L.V. Hulp der Christenen kerk (Nieuwdorp) en H. Jozefkerk (Kerensheide)	30

04 Conclusie & aanbevelingen 31

H. Martinus, Oud-Stein	31
Kapel van het Bitter Lijden, Stein	32
Protestantse Kerk, Urmond	32
Augustinuskerk (Elsloo), Mariakerk (Elsloo) en Sint Jozefkerk (Meers)	33
Kansen	34

Bijlage 1 – Kerkenpaspoort

Bijlage 2 – Plan van aanpak ‘Kerk en Toekomst’ Berg aan de Maas

Bijlage 3 – Inspiratiematrix herbestemde kerken

01 Inleiding

Kerkgebouwen zijn beeldbepalend in Limburg, zo ook in de gemeente Stein. De gebouwen vervullen een religieuze functie, hebben een rijke culturele geschiedenis en een verbindende maatschappelijke en sociale betekenis. De kerkgebouwen zijn fysieke identiteitsdragers, die letterlijk en figuurlijk het hart van de gemeenschap vormen. In het dorps- en stadsgezicht nemen ze een markante plaats in en de gebouwen zijn in veel opzichten betekenisvol voor de gemeenschap.

De toekomstbestendigheid van kerkgebouwen staat onder druk. Door teruglopend kerkbezoek ontstaan dalende inkomsten en het wordt steeds lastiger om de onderhoudskosten op te brengen en de exploitatie rond te krijgen. Onderhoud en beheer komen in de knel door een gebrek aan voldoende mankracht/vrijwilligers. De praktijk van alledag is dat een deel van de kerkgebouwen wordt verkocht en een andere bestemming krijgen. De gebouwen worden soms zelfs gesloopt. Om leegstand en/of achterstallig onderhoud te voorkomen en daarmee instandhouding van de eredienst in het godshuis te beogen, is het goed om samen tijdig na te denken over een toekomstbestendige invulling van de kerkgebouwen. Dit betreft een maatschappelijke opgave. Bij het opstellen van deze kerkenvisie zijn kerkeigenaren dan ook samen met de lokale overheid en andere belanghebbenden in gesprek gegaan over hoe zij de toekomst van het religieus erfgoed én de eredienst zien.

Om de gemeente in contact te brengen met belanghebbenden, heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen subsidie beschikbaar gesteld voor het opstellen van een kerkenvisie. De subsidies werden toegekend door het programma Toekomst Religieus Erfgoed van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, die onder het ministerie valt. Via de kerkenvisie heeft de gemeente het gesprek op gang geholpen, inzicht verkregen in de (toekomst)waarde van het religieus erfgoed en heeft zo deze gezamenlijke toekomstvisie opgesteld.

Sinds 2019 hebben 240 gemeenten een decentralisatie-uitkering voor de kerkenvisie aangevraagd. Uit een evaluatie eind 2021 bleek dat de kerkenvisie op een goed moment kwam omdat kerkeigenaren al langer zochten naar mogelijkheden om de gebouwen toekomstbestendig te maken. De erkenning vanuit de overheid van de instandhoudingsopgave van de vaak monumentale gebouwen wordt gewaardeerd. Daarnaast is er terughoudendheid ten aanzien van deelname aan het kerkenvisieproces, bijvoorbeeld omdat men er nog niet aan toe was, of vanwege de scheiding tussen kerk en staat. Onder de respondenten vanuit de kerkeigenaren kwam de meerwaarde van het onderlinge gesprek duidelijk naar voren.

Wat opviel bij de evaluatie onder de gemeenten is het woord 'verbinding'. Daarbij ging het bijvoorbeeld om verbinding tussen gemeente en geloofsgemeenschappen, tussen kerkelijke geloofsgemeenschappen onderling en tussen verschillende beleidsterreinen binnen de gemeentelijke organisatie. In het begin was het vaak zoeken naar een aanpak die past bij de gemeente en de kerkeigenaren. Het onderlinge gesprek werd als waardevol beoordeeld. Iedere gemeente realiseert zich dat een kerkenvisie het begin is en ziet een vervolg.

Het primaire doel van deze kerkenvisie is een dialoog over de toekomst van kerkgebouwen opstarten tussen verschillende belanghebbenden. De visie kan dienen als basis voor keuzes over welke kerkgebouwen behouden blijven voor religieus gebruik en voor welke kerken een andere bestemming zal worden gezocht. De kerkenvisie kán een bouwsteen zijn voor de omgevingsvisie.

01-1 Kerkenvisie gemeente Stein

De gemeente Stein heeft RO groep opdracht gegeven om voorliggende visie op te stellen over de toekomstbestendigheid van het religieus erfgoed in haar gemeente in brede zin.

Vooruitkijken is voor de gemeente Stein van belang, omdat veranderingen in het gebruik van kerkgebouwen van invloed zijn op leefbaarheid en maatschappelijke structuren.

De gemeente Stein wil zicht krijgen op de aard en omvang van de gebedshuizen en de te verwachten toekomstige opgaven rond het religieus erfgoed. Door in gesprek te gaan met belanghebbenden, legt zij een basis voor een vertrouwensband, waarbij de partijen samen structureel over de toekomst van de gebouwen in gesprek blijven.

De kerkenvisie inventariseert gegevens per kerkgebouw, maakt waarden rond het religieus erfgoed helder en helpt bij keuzes over welke gebouwen behouden zouden kunnen blijven voor religieus gebruik en voor welke kerken in de toekomst mogelijk een andere bestemming gewenst is. Dit leeft immers bij elke kerkgemeenschap anders. In dit rapport spreken we over kerken omdat de meeste gebedshuizen in de gemeente Stein kerk zijn. Alle gebedshuizen die als zodanig gebouwd zijn, kunnen echter onderwerp van gesprek zijn in de dialoog over de toekomst van het religieus erfgoed. Op basis daarvan zijn de gesprekken uitgezet.

De strekking van het onderzoek:

Naam kerkgebouw	Adres	Plaats	Bestuur
H. Martinus	Wilhelminaplein 1	Stein (Oud-Stein)	Parochiecluster Stein
OLV Hulp der Christenen*	Peldenstraat 1	Stein (Nieuwdorp)	Parochiecluster Stein
H. Jozef*	Sanderboutlaan 10-A	Stein (Kerensheide)	Parochiecluster Stein
H. Martinus en H. Antonius van Padua	St. Maartenstraat 1	Urmond	Parochiecluster Stein
H. Michaël	Kerkstraat 17	Berg aan de Maas	Parochiecluster Stein
Kapel van het Bitter Lijden	Vaart 1	Stein	Familie Janssen - Meuleberg

Protestantse kerk	Grotestraat 67	Urmond	Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal
St. Augustinus**	Op de Berg 9	Elsloo	Parochiecluster Elsloo
St. Jozef**	Schoolsteeg 1	Meers	Parochiecluster Elsloo
Mariakerk**	Dorine Verschurenplein 11	Elsloo	Parochiecluster Elsloo

* De kerken te Nieuwdorp en Kerensheide zijn beiden apart onderwerp van onderzoek. De meest actuele stand van zaken omtrent deze twee kerkgebouwen zal in een paragraaf in dit rapport worden gedeeld.

** Het parochiecluster Elsloo heeft ondanks meerder pogingen tot benadering laten weten niet mee te willen werken aan het opstellen van de kerkenvisie. Derhalve zijn de resultaten voor deze drie kerkgebouwen gebaseerd op een bureaustudie.

01-2 Aanpak en leeswijzer

De kerkenvisie heeft geen vaste vorm; het is maatwerk. De visie dient immers aan te sluiten bij de lokale, specifieke situatie. Het totstandkomingsproces is dan ook dynamisch geweest. Om te komen tot deze gedragen kerkenvisie voor de gemeente Stein hebben wij in de basis vier stappen doorlopen, die waar mogelijk parallel zijn uitgevoerd. Zo is ook deze rapportage opgesteld.

Stap 1: Inventarisatie bestaande situatie

Wij zijn het proces gestart met een ronde langs de velden om een eenduidig beeld te schetsen van de huidige stand van zaken. In deze fase zijn verschillende individuele gesprekken gevoerd met de gemeente (betrokken beleidsmedewerkers) en vertegenwoordigers van de kerken (pastoor en parochiebestuur) in de gemeente. Ambities, mogelijkheden, integratie van betreffende beleidsvelden en eventuele zorgen en urgenties zijn besproken. Tijdens een de ronde langs de velden zijn de kerkgebouwen bezocht, voor een eerste kennismaking en zichtopname.

Daarnaast is de actuele situatie aan de hand van beleidsdocumenten van de gemeente, basisdata uit het kerkenbestand van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, andere relevante informatie van het dekenaat, de parochie en de gemeente en informatie op het gebied van wonen, demografie en (maatschappelijke, culturele en zorg) accommodaties geanalyseerd.

Stap 2: Bepalen behoefte(n) per kerk

De verzamelde informatie heeft de basis gevormd om de dialoog aan te gaan, waardoor de ambities en de visie op een toekomstbestendig kerkenbestand in de gemeente opgetekend konden worden.

- RO groep is het gesprek aangegaan met het parochiebestuur om samen een visie te vormen per kerkgebouw en urgenties op te halen. Om het visievormingstraject richting te geven, hebben wij onder andere diverse praktijkvoorbeelden getoond ter inspiratie.
- Wanneer de kerkeigenaar dat wenselijk achtte, hebben wij middels omgevingsdialogen de gemeenschap ‘rondom’ de kerk betrokken bij de totstandkoming van de visie. Tijdens zo’n omgevingsdialoog werden aanwezigen aangespoord om mee te denken over een mogelijke toekomstbestendige invullingsmogelijkheid voor de kerk in hun kern. Daarmee is getracht draagvlak vanuit het kerkbestuur en de lokale gemeenschap te laten ontstaan en is er een netwerk gevormd waarin kerkbestuur & gemeenschap vertegenwoordigd is. De gemeente heeft een constructief meedenkende, ondersteunende en faciliterende rol vervuld.

Stap 3: Afwegingskader / scenario('s)

Op basis van de inventarisatie en de gesprekken met alle betrokkenen heeft RO groep in afstemming met de kerkeigenaar en de gemeente waar mogelijk per kerk één of meerdere scenario's opgesteld. Per kerkgebouw hebben we gezocht naar de meest duurzame of meest toekomstbestendige ruimtelijk-functionele invulling.

Stap 4: Integraal advies toekomstbestendig kerkenbestand

Ter afsluiting van het doorlopen proces hebben wij deze adviesrapportage opgesteld. De afzonderlijke visies per kerkgebouw zijn met elkaar in verband gebracht en op strategisch niveau gekoppeld. Prioriteiten voor de komende jaren zijn aangegeven en uitgewerkt in adviezen. Deze rapportage omvat dus niet alleen een visie, die het mogelijk maakt om per kerkgebouw keuzes te maken, maar kan tevens als input dienen voor gemeentelijk beleid (omgevingsvisie, accommodatiebeleid etc.). De gemeente heeft hierin vooral een ondersteunende en faciliterende rol gespeeld.

02 Huidige situatie

In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie toegelicht. Daarvoor schetsen we op basis van gegevens van het dataportaal van de Provincie Limburg de demografische ontwikkeling binnen de gemeente Stein. Vervolgens worden een aantal beleidsstukken besproken die in gesprekken met beleidsmedewerkers benoemd zijn als zijnde stukken die de kerkenvisie ondersteunen. In deze gesprekken zijn daarnaast eventuele urgenties per kerk/kern besproken. Urgenties en lopende zaken zijn vervolgens ook in individuele gesprekken met kerkeigenaren besproken.

02-1 Demografische ontwikkeling

Op 31 januari 2022 telt de gemeente Stein 24.806 inwoners (bron: CBS). De gemeente Stein bestaat uit meerdere kernen: Stein, Elsloo, Urmond, Berg aan de Maas, Meers, Catsop, Kleine Meers, Nattenhoven en Maasbrand. De bevolkingsontwikkeling neemt al jaren af – in 2043

verwacht onderzoeksbureau E'til dat de gemeente 21.981 inwoners telt. De bevolkingssamenstelling van Stein vergrijst. Dit is een tendens die in veel Limburgse gemeentes te zien is. Tegelijkertijd is echter in de bevolkingscategorie 15-29 jaar en 45-49 jaar een voorzichtig stijgende tendens te zien.

De woningvoorraad in Stein typeert zich met name door het grote aandeel grondgebonden ééngezinswoningen. De verwachting is dat in 2040 een overschot aan grondgebonden woningen ontstaat (ruim 1500). Verder blijkt uit de tweede figuur dat er een mismatch bestaat tussen vraag en aanbod: te veel eengezinswoningen en te weinig appartementen/0-treden woningen (+249). Ook is er een surplus aan koopwoningen (1320) en sociale huur (195) ten opzichte van particuliere huur (253), die als een kansrijk segment wordt gezien in de gemeente Stein.

De woonzorgvragen nemen de komende decennia toe onder impuls van de motor van de vergrijzing. Het totaal aantal ouderen met een zorgvraag loopt op tot 1.984 personen in 2035. Een kleine 20% van hen zal gebruik maken van intramurale voorzieningen, voornamelijk in de verpleeg- en thuiszorg. De overige 80% heeft een woonzorgvraag en zal die extramuraal invullen. Daarbij is vooral de groep “verzorgd wonen” (VW) van belang.

02-2 Ambtelijke kaders

In het inventarisatietraject zijn gesprekken gevoerd met meerdere beleidsmedewerkers. In deze gesprekken hebben zij aangegeven welke beleidsstukken de kerkenvisie kunnen ondersteunen dan wel kunnen voorzien van richtlijnen.

HET ERFGOEDBELEID

In 2016 is binnen de gemeente Stein het besef ontstaan dat er een erfgoedbeleid ontwikkeld moest worden om het erfgoed binnen de gemeente te beschermen. In de jaren daarvoor is veel erfgoed verdwenen. Binnen het erfgoedbeleid zijn keuzes gemaakt hoe er met het bestaande gemeentelijke ruimtelijke erfgoed wordt omgegaan. Naast dat er is ingezet op het creëren van bewustwording bij inwoners en eigenaren, is er voor gekozen om vooruit te lopen op de nieuwe omgevingswet en het omgevingsplan door regels over de fysieke leefomgeving en het ruimtelijk erfgoed in het erfgoedbeleid op te nemen. Dit betekent concreet dat de “parels die de geschiedenis van Stein vertellen en die bijdragen aan de eigenheid, de identiteit en de historische beleving van de kernen en het landschap” een beschermde status hebben verkregen.

In het Erfgoedbeleid worden kerken benoemd, met name de aanwezigheid van vele kerken zonder monumentenstatus omdat deze uit de wederopbouwperiode stammen. In het kader van het Erfgoedproject Stein zijn deze wel als waardevol of zeer waardevol aangemerkt. De volgende kerken, die nog in gebruik zijn als kerk, zijn als waardevol benoemd:

- H. Michaël – Berg aan de Maas
- H. Martinus – Urmond
- Mariakerk – Elsloo
- Kapel van het Bitter Lijden – Stein
- St. Josephkerk – Meers

De “Waardering beeldbepalend bouwwerk of gebouw”, opgesteld door de Gemeente Stein, zijn in bijlage 1 van het Kerkenpaspoort bijgevoegd.

OMGEVINGSVISIE

In de Omgevingsvisie wordt de strategie voor de fysieke leefomgeving voor de komende 20 jaar besproken. Hierin is de ambitie voor de gemeente Stein om in 2040 een eigenzinnige, groene woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei te zijn, waar het mogelijk is dorps te wonen in een verstedelijkt gebied met kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief. Enkele aspecten uit de Omgevingsvisie bieden aanknopingspunten voor de kerkenvisie:

Samenleven: het faciliteren en stimuleren van ontmoeten en verbinden.

- Dit draagt bij aan het behoud en versterken van de gemeenschapszin, waar de gemeente zich sterk voor wil maken.
- Dit kan bijvoorbeeld door ontmoetingsplekken te creëren, omdat daardoor activiteiten, vriendschappen en betrokkenheid in de buurt ontstaat.
- Multifunctionele ontmoetingsplaatsen binnen kernen worden dan ook door de gemeente gefaciliteerd. Daarnaast is er ook behoefte aan ontmoetingsruimte op wijkniveau. Op dit moment worden bepaalde bestaande ontmoetingsplekken echter niet optimaal gebruikt. In het kader van kwaliteit boven kwantiteit is deze kwestie onderwerp van nader onderzoek door de gemeente.
- Het ultieme doel is ontmoetingsplaatsen (ook in de buitenruimte) voor meerdere doelgroepen interessant te maken: met name voor de jongere generatie, om daarmee hun bijdrage aan het vitaal houden van kernen mogelijk te maken.

Actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder stimuleren en faciliteren

- Inwoners geven zelf aan wat zij nodig vinden om hun kern te houden en te maken tot de kern waar zij zich thuis voelen.
- Dorpscontactpersonen opereren hierin als verbindende schakel tussen de inwoners en de gemeente.
- Faciliteren en stimuleren van (buurtgerichte) initiatieven van inwoners die zorgen voor structurele verbindingen binnen én tussen kernen.

Trots en bewust van eigen(zinnige) identiteit en kwaliteit

- Cultuurhistorische waarden kunnen als totempaal dienen voor het versterken van een gedeelde identiteit van een wijk of kern en kan het gevoel van gezamenlijke roots en sociale cohesie onder inwoners versterken.
- Het vertellen van het verhaal/laten zien/beschermen van een plek en de geschiedenis zijn belangrijk bij het versterken en doorgeven van deze trots aan jeugd, bezoekers, (nieuwe) inwoners door:
 - Het (h)erkennen van erfgoed
 - Verbeteren van de kwaliteit van erfgoed
 - Beleving van erfgoed

Uitgangspunten thema sociale en vitale wijken en kernen

- Identiteit en unieke kenmerken van een wijk of kern centraal stellen.

- De ruimtelijke (economische) focus is primair gericht op een versterking van vitale stedelijke en landelijke centrumkernen.
- Er dient een balans te zijn tussen bedrijvigheid in woonkernen (o.a. detailhandel, horeca, aan huis gebonden bedrijvigheid) en een veilige en gezonde leefomgeving.
- Binnen woonkernen wordt onderscheid gemaakt in de volgende ruimtelijke subgebieden:
Stedelijke en landelijke centrumkernen met concentratiegebieden: hier is ruimte voor bedrijvigheid waarbij functies worden gecentraliseerd, behouden en versterkt.
Woongebieden met de focus op wonen en leefkwaliteit. In deze gebieden worden voor de leefomgeving belastende functies in beginsel beperkt. Aanloopgebieden (tussengebieden).
- Een veilige en gezonde leefomgeving is een belangrijke voorwaarde om de leefkwaliteit in de gemeente Stein als woongemeente te versterken.

02-3 Religieuze tendens

Nederland

Het religieuze landschap in Nederland is de afgelopen decennia sterk veranderd. Waar in 1960 nog rond ruim 80 procent van de bevolking katholiek of protestants (vooral hervormd, en een klein deel gereformeerd of anderszins) was, is dat nu geheel anders. De belangrijkste verschuiving is dat een meerderheid van de Nederlanders nu te kennen geeft niet te behoren tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering.

Secularisatie: Nederland is een land waar secularisatie een sterke invloed heeft gehad. Veel mensen zijn minder betrokken geraakt bij georganiseerde religie en hebben de traditionele religieuze praktijken en overtuigingen achter zich gelaten. Kerken hebben te maken gehad met een gestage afname van het aantal leden en regelmatige kerkgang.

Ontkerkelijking: Het aantal mensen dat zichzelf als religieus of gelovig beschouwt, is aanzienlijk afgenomen. Veel mensen identificeren zich niet langer met een specifieke religie of kerk en hebben zichzelf als 'niet-religieus' of 'niet-gelovig' geassocieerd.

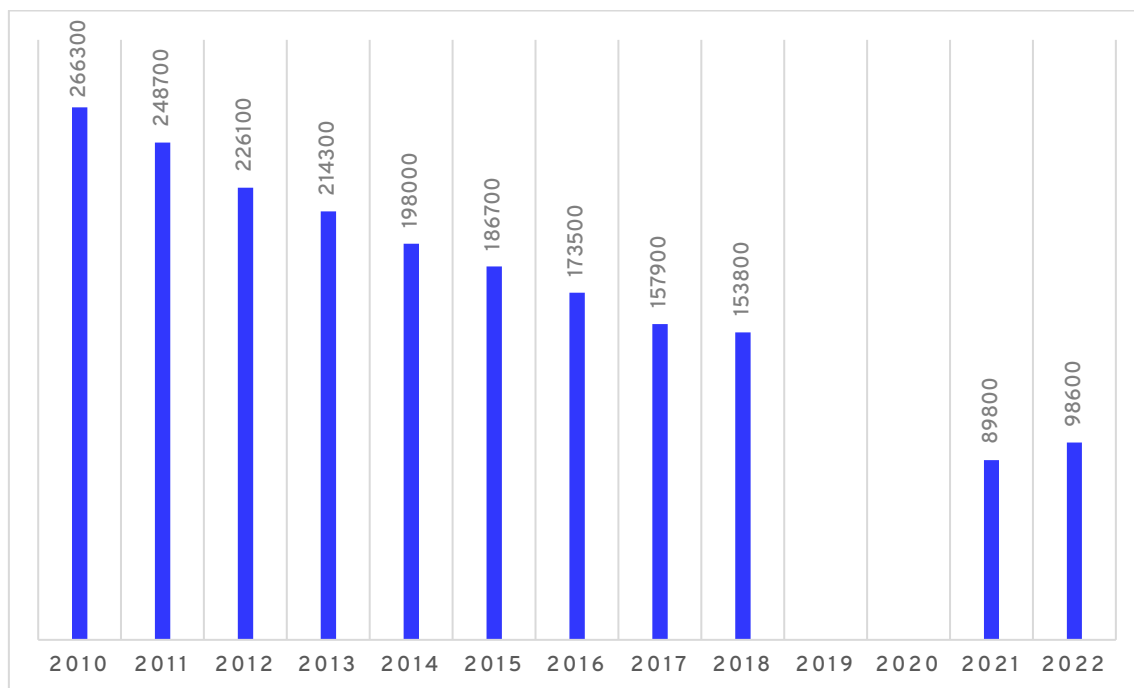
Diversiteit: Naast de afname van de traditionele religie is Nederland een steeds diverser land geworden qua religieuze overtuigingen. Door immigratie zijn er gemeenschappen ontstaan met een breed scala aan religies, waaronder de islam, het hindoeïsme, het boeddhisme, sikhisme en anderen. Deze religieuze gemeenschappen zijn gegroeid en hebben bijgedragen aan de religieuze diversiteit van Nederland.

Individualisering: Er is een trend naar individualisering zichtbaar, waarbij mensen hun eigen spirituele pad volgen buiten de grenzen van traditionele religies. Ze combineren elementen uit verschillende religieuze tradities of creëren hun eigen persoonlijke spirituele overtuigingen.

Seculiere samenleving: Nederland heeft zich ontwikkeld tot een seculiere samenleving waarin religie een minder prominente rol speelt in het openbare leven en de politiek. Wetgeving en

beleid zijn steeds meer gebaseerd op seculiere principes en religie wordt over het algemeen als een privéaangelegenheid beschouwd.

Het is belangrijk op te merken dat deze trends algemene observaties zijn en dat er nog steeds mensen zijn die actief betrokken zijn bij religie en geloof in Nederland. De veranderingen in het religieuze landschap zijn echter duidelijk merkbaar en hebben de dynamiek van religie in de samenleving beïnvloed.

Het aantal kerkgangers in Nederland van 2010 – 2022. In 2019 en 2020 hebben er geen tellingen plaatsgevonden.

De religieuze betrokkenheid in Nederland is tussen 2017 en 2019 verder afgenomen. In 2017 rekende voor het eerst iets minder dan de helft (49 procent) van de Nederlanders van 15 jaar of ouder zich tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering, in 2019 was dat 46 procent. De katholieken vormen de grootste groep met 20 procent van de bevolking, gevolgd door de protestanten (15 procent) en de moslims (5 procent). Bijna 6 procent rekent zich tot een overige gezindte. Ook het aandeel dat regelmatig een religieuze dienst bijwoont, is geslonken: van 16 procent in 2017 naar 14 procent in 2019. Over het bestaan van God zijn de meningen verdeeld. Zo zegt een op de drie niet in God te geloven, terwijl een kwart dat wel doet. De rest weet niet of God bestaat, twijfelt hierover of gelooft wel in een hogere macht.

Limburg

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat Limburg het hoogste percentage gelovigen heeft. Wanneer er naar het aantal inwoners, dat daadwerkelijk naar de kerk gaat wordt gekeken, scoort Limburg juist bijzonder laag. Een verklaring hiervoor is de vergrijzing van de provincie. Jongeren trekken naar stedelijke gebieden en de ouderen blijven in de provincie wonen. Binnen deze laatste bevolkingsgroep is door de opvoeding het katholicisme nog sterk aanwezig. Door de inrichting van het geloof blijven Limburgers zich verbonden voelen met het geloof. Het katholicisme staat namelijk toe dat men zich niet in de kerk vertoont. Wanneer men biecht, en berouw toont, worden zonden vergeven.

Gemeente Stein

Er zijn geen gedetailleerde gegevens over het geloof binnen de gemeente Stein aanwezig. Uit de gesprekken met verschillende belanghebbenden blijkt echter dat zowel de landelijke als de provinciale tendens van geloofsbelijdenis ook binnen de gemeente doorzet: de kerk wordt minder bezocht, en de mensen die er zitten worden ouder. Dit correspondeert ook met de getallen met betrekking tot kerkbezoek en speciale aangelegenheden zoals onder andere doopsels, die door het parochiecluster Stein is aangeleverd. De algemene tendens, gebaseerd op aangeleverde gegevens terug te vinden in het kerkenpaspoort, dat als bijlage 1 bij dit rapport is gevoegd.

02-4 Kerkgebouwen in de gemeente Stein

MARTINUSKERK, OUD STEIN

Rijksmonument 34834

De Martinuskerk is in 1884 gebouwd. Ten tijde van de bouw is gebruik gemaakt van oude bouwmaterialen zoals mergelstenen, waaruit de toren is opgetrokken. In het interieur zijn een aantal kolommen uit oude hardstenen Maaskapitelen uit de 15^e eeuw verwerkt. Het gebouw is nog in gebruik als kerk en is een Rijksmonument. Ten opzichte van de weg is de kerk lager gelegen. Aan de achterzijde van de kerk bevindt zich een pleintje, rondom is begroeiing. Aan de noordkant bevindt zich een kerkhof en columbarium. Het kerkgebouw is een Rijksmonument (nr. 34834), heeft een oppervlakte van ca. 744 m² en heeft ca. 311 zitplaatsen.

In 2004 is de Martinuskerk getroffen door een brand. Daarna heeft een grote restauratie plaatsgevonden die er tot vandaag de dag voor zorgt dat het gebouw erg stabiel is en de algemene conditie goed te noemen is. Enkele vochtproblemen blijven zich echter voortdoen. Het betreft een terugkomende vochtplek bij de toren en vooraan bij het priesterkoor, ter hoogte van de eerste pilaar. De oorzaak hiervan is een lekkage aan een dakgoot jaren geleden. De vochtplek blijft terugkeren doordat er gebruik is gemaakt van historische bouwmaterialen. In de buurt van het platte dak ter hoogte van de sacristie zit ook een lekkage waarvan de oorzaak onbekend is. Op dit moment is de lekkage provisorisch gerepareerd. Er is op die plek echter sprake van monumentaal handstucwerk, wat voor een goed herstel momenteel te kostbaar is.

Het gewelvenplafond en glas-in-lood in de Sint-Martinuskerk in Stein

De begroting bevat kosten die nodig zijn ten behoeve van onderhoud- en herstelwerkzaamheden zoals het toepassen van preventieve maatregelen, reparaties en schilderwerk. Voor het dekken van deze kosten wordt op verschillende subsidies een beroep gedaan, zoals de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten uit de van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Algemene Subsidieverordening van de Provincie Limburg. Tevens kent de Gemeente Stein incidenteel subsidies toe. In 2021 is door het parochiebestuur een aanvraag gestart voor subsidie vanuit Monumentenzorg ten behoeve van verschillende herstelwerkzaamheden. Specifiek valt hier het behandelen van de vochtplek aan de binnenkant onder en herstellen van het voegwerk aan van de buitenmuur ter hoogte van het columbarium en dus de schaduwkant.

Financieel is de Martinusparochie gezond met een positief vermogen. Ook zijn er voor de werkzaamheden in en rondom de kerk genoeg vrijwilligers te mobiliseren. Deze vrijwilligerspoule vergrijst echter en kent weinig tot geen nieuwe (jonge) aanwas.

De Martinuskerk blijft populair om in te trouwen en te dopen, wegens de pittoreske uitstraling en intieme setting. Verder wordt deze kerk gezien als de moederkerk van het cluster Stein, Urmond en Berg aan de Maas.

Kapel Maria in de Nood

De Kapel Maria in de Nood is in 1760 opnieuw gebouwd. De voorganger stamt uit de middeleeuwen. De kapel is nagenoeg zonder fundering op de berg gezet waardoor verzakkingen en scheuren zijn ontstaan. Het grondplan van de kapel vormt een rechthoek (ca. 6,75 x 5,65 m) met sterk afgesneden hoeken. De hoogte tot het dak bedraagt 4 meter.

De kapel is opgetrokken uit baksteen met speklagen: een achttal sierlagen van mergel, die elkaar regelmatig afwisselen (drie lagen baksteen tegen één even hoge laag mergel).

De kapel staat ook wel bekend als de Bokkenrijderskapel en ligt in het zuidoostelijke deel van de dorpskern Stein op een hoge heuvelrug langs de Maas, op de 'Hanekraak', vlakbij buurtschap Keerend. De drukbezochte devotiekapel kent dagelijks vele bezoekers die hier tot bezinning komen en een kaarsje opsteken. Het grootste deel van de inkomsten wordt gegenereerd door de verkoop van noveenkaarsen. Het beheer van de kapel berust sinds 1650 bij de pastoor van de Martinusparochie (heden Parochiecluster Stein) en is bij decreet vastgelegd in 1661.

In de maand mei worden er wekelijks missen opgedragen. Daarnaast trekt de kapel ook tijdens Maria Hemelvaart op 15 augustus en op Maria Geboorte op 8 september veel bezoekers. Iedere 5 jaar wordt een processie gehouden: het Mariabeeld wordt dan van de Martinuskerk naar de Mariakapel overgebracht, wat veel bekijks trekt. De volgende processie is in 2025.

H. MARTINUSKERK, URMOND

De huidige H. Martinuskerk ligt in het midden van de oude dorpskern van Oud-Urmond aan de Sint Maartensstraat. De bouw is in 1955 gestart en de kerk werd in 1956 ingezegend. Het betreft een georiënteerde, bakstenen en betonnen pseudobasiliek met een iets hogere westbouw en bescheiden klokkentoren achter het priesterkoor. Het ontwerp is van Frits Peutz. De kerk is 958 m² en telt ca. 450 zitplaatsen. De kerk ligt hoger op een heuvel. Voor de kerk ligt een grasveld met een pad naar de hoofdingang. De kerk wordt omringd door grondgebonden woningen. De kerk heeft geen monumentale status, maar is in de Erfgoedbeleid Stein 2019 wel benoemd als 'waardevol' en is daarmee beschermd erfgoed.

De voorganger van de kerk is de oude Martinuskerk, ook wel bekend als de Terpkerk. Deze ligt ca. 75 meter westelijker in Oud-Urmond. Toen de Terpkerk in de jaren 70 te klein werd voor de parochie, is deze voor 1 gulden verkocht aan de Urmondse monumentenstichting. Thans is de Terpkerk in gebruik als cultureel centrum.

Financieel is de parochie gezond. Dit is mede te danken aan een grote schenking van een aantal jaar geleden. Daarnaast beschikt deze kerk over 5,5 hectare grond die verpacht wordt, en waarmee dus inkomsten worden gegenereerd. De pastorie is jaren geleden verkocht. Op dit moment is de Martinuskerk veel te groot geworden voor de animo. Vrijwilligers zijn er voldoende, maar ook hier vergrijst de vrijwilligersspoule en is er weinig tot geen nieuwe aanwas.

De schutterij, fanfare, carnavalsvereniging, vrouwenbond, seniorenvereniging en scouting hebben nog kerkelijke betrokkenheid. Verder kent de kerk nog een aantal tradities zoals de dodenherdenking, carnavalsmis, patroonsfeesten van de schutterij en de fanfare, de moederdagviering en het vredeslicht.

SINT-MICHAËLKERK, BERG AAN DE MAAS

De Michaëlkerk ligt in de kern Berg aan de Maas op een natuurlijke verhoging in het landschap. Rechts van de kerk ligt de lagere school. De kerk is omgeven door plantsoenen.

Achter de kerk ligt de begraafplaats. De omliggende bebouwing bestaat uit particuliere woningen. De kerk is een niet-georiënteerde bakstenen neoromaanse kruisbasiliek in romaniserende trant. De fundamenten van de kerk stammen uit 1825, in 1905 werd deze verbouwd en vergroot. In de jaren daarna is de kerk een aantal keer vergroot, de laatste keer was in de jaren '50 – de kerk groeide toen van 190 naar 628 zitplaatsen. In 1959 werd de kerk zoals deze in de huidige vorm bekend is, ingezegend. De kerk heeft geen monumentale status, maar is in de Erfgoedbeleid Stein 2019 wel benoemd als 'waardevol' en is daarmee beschermd erfgoed.

De kern Berg aan de Maas kent circa 2.500 inwoners. De meerderheid van de bewoners komt uit Berg zelf. Het aantal forenzen is de laatste jaren toegenomen. Mensen die in Berg zijn opgegroeid en voor studie zijn verhuisd, keren na het afstuderen wel graag terug.

In het verleden heeft het kerkbestuur ooit, gedwongen door het bisdom, moeten opstappen. Daarna zijn er een aantal pastoors geweest die door hun aanpak langzaam maar zeker een afstand tot de gemeenschap hebben gecreëerd. Dit leeft nog steeds binnen de bevolking, waardoor die afstand van de gemeenschap richting de kerk blijft. De betrokkenheid tot de kerk is dan ook al jaren laag, met als gevolg dat ook de financiële situatie sinds een aantal jaar zorgwekkend is. Er bestaat een structureel tekort. De pastorie van de kerk is een aantal jaren geleden verkocht. Het beleid vanuit het bisdom is echter dat opbrengsten van verkopen opnieuw geïnvesteerd dienen te worden in vastgoed en dus niet mogen dienen om tekorten in de exploitatie te dichten. De huidige pastoor heeft de dorpsbewoners op de hoogte gebracht van de financieel nijpende situatie en heeft middels een aantal acties extra bijdragen weten te genereren. Echter waren deze nooit voldoende om de grote tekorten aan te vullen.

De Michaëlkerk in Berg aan de Maas

Adviescommissie “Parochie Berg aan de Maas en de Toekomst”

De oproep heeft er wel voor gezorgd dat een adviescommissie zich manifesteerde, die actiever wilde kijken naar hoe de kerk in stand gehouden kon blijven. Deze commissie ontstond vóórdat corona uitbrak. Het doel van de adviescommissie is/was het opstellen en implementeren van een strategisch aanpak, uitgewerkt in een plan van aanpak, om kerk en parochie wederom een meer centrale en veelzijdige rol toe te delen, zodat de handhaving van

de Limburgse (kerkelijke) tradities, pastorale werkzaamheden en saamhorigheid in de ruimste zin van het woord gewaarborgd blijven voor de toekomst van de parochie. De commissie keek onder andere naar hoe missen interessanter konden worden vormgegeven om meer mensen te trekken en hoe het kerkgebouw ingezet kon worden voor bijvoorbeeld tentoonstellingen, concerten en lezingen. Hier is door de adviescommissie in samenwerking met de pastoor een plan van aanpak voor gemaakt, dat als bijlage 2 bij dit rapport is gevoegd.

KAPEL VAN HET BITTER LIJDEN, STEIN

De Kapel van het Bitter Lijden is gelegen in een woonwijk in Stein, op de hoek van Vaart en de Begijnenstraat. De bouw van de kapel is gestart in 1972 en in 1973 werd deze in gebruik genomen. De kapel heeft een nagenoeg vierkante plattegrond met afmetingen van ongeveer 20 bij 20 meter en één afgeschuinde hoek. Het gebouw is opgetrokken uit gele bakstenen en delen van glassteen, en heeft één bouwlaag met een plat dak. Op de buitenmuren zijn kruisjes aangebracht, vergelijkbaar met die van de kruisweg. Het dak wordt gekenmerkt door drie kruisen van neonlicht. Binnenin is de ruimte afgewerkt met een natuurstenen vloer en een houten plafond. De kapel biedt plaats aan ongeveer 200 personen.

Het middelpunt van de kapel is een stenen altaar met zes kaarsen, een bronzen tabernakel met twee engelen op de deurtjes en daarboven een kruisbeeld met overhuiving en twee kaarsenstandaards. Onder het altaar bevindt zich een gekleurde pietà in gips, terwijl achter het altaar een glaswand te vinden is met een kruisbeeld van ongeveer 1 meter hoog. Aan de voorzijde van het altaar staan twee communiebanken.

De kapel is in eigendom van de familie Meuleberg en behoort tot het parochiecluster Stein. De kapel is erkend door het bisdom. Door de gemeente Stein is de kapel als cultuurhistorisch waardevol gewaardeerd vanwege de historisch-ruimtelijke samenhang, architectonische waarden en/of (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat onder andere:

- Het pand van betekenis is voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een sociale en geestelijke ontwikkeling;
- Het object van betekenis is in de herinnering van de plaatselijke bevolking;
- Het pand van betekenis is in relatie tot het ontwerp, dat is gemaakt door de plaatselijke architect en voormalig wethouder Geurt Pepels;
- De kapel zeldzaam is als laat voorbeeld van een devotie- en bedevaartlocatie.

Op dit moment vindt in de kapel nog elke zondag een mis plaats die zo'n 30 bezoekers trekt. De missen worden in het Latijns gegeven, de eigenaren merken daardoor een verjonging binnen de bezoekers. De kapel is een stichting en heeft daarmee géén winstoogmerk. Zij spelen ieder jaar 'break-even' en hebben daarmee een stabiele financiële situatie.

PROTESTANTSE KERK, URMOND

Rijksmonument 34840

De Protestantse kerk ligt in Oud-Urmond op een heuvel aan de Grote Straat. Het kerkje is in 1685 gebouwd. Het is een wit geschilderde, eenbeukige classicistische kerk met rond gesloten koor, dakruiter en een voorzijde met vlakke topgevel. De kerk is omgeven door een tuin, een kleine begraafplaats en bebouwing en is te bereiken via een hek en trappen naast de

pastorie. Het kerkgebouw is een Rijksmonument (nr. 34840), heeft een oppervlakte van ca. 123 m² en heeft ca. 80 zitplaatsen. De pastorie staat aan de voet van de heuvel.

De kerk is eigendom van de Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal (PGMB). Dit is een samenwerkingsverband van verschillende protestantse kerken in de burgerlijke gemeenten Beek, Stein, Meerssen en Valkenburg aan de Geul in de provincie Limburg. De gemeente is ontstaan uit een fusie van verschillende lokale kerken en heeft als doel om als protestantse gemeenschap samen te werken en gezamenlijk invulling te geven aan het protestantse geloof.

De Protestantse Kerk en haar kerkgebouwen in het algemeen
Een protestants kerkgebouw is niet gewijd en geldt meer, anders dan voor katholieken, als een functioneel gebouw waar 'het Woord' wordt verkondigd. Hoewel protestantse kerkgebouwen verhuurd kunnen worden voor niet-religieuze activiteiten, lopen opvattingen over wat men daarvoor gepast vindt in de praktijk uiteen. De protestantse kerk opereert zelfstandig, de gemeenschappen beslissen zelf over afstoten, herbestemmen of nevenbestemmen. Procedures, activiteiten en rituelen voor het buiten gebruik stellen van het kerkgebouw kunnen per genootschap verschillen. In de praktijk valt het de geloofsgemeenschappen zwaar om afstand te doen van de als heilige plaats geconstrueerde gebouwen. De omzetting van de kerkgebouwen gebeurt dan ook met zorg.

Naast het bieden van een plaats van ontmoeting en geloofsverdieping, speelt de Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal ook een actieve rol in de lokale gemeenschap. Zo is de gemeente betrokken bij lokale initiatieven op het gebied van diaconie en maatschappelijke dienstverlening. Dit doet zij door bijvoorbeeld voedselbanken te ondersteunen, te helpen bij schuldhulpverlening en door in te zetten op het versterken van de sociale cohesie en het welzijn van de gemeenschap als geheel. Ook worden er andere activiteiten georganiseerd, zoals bijbelstudieavonden, gespreksavonden, concerten en maatschappelijke activiteiten.

Voor de kerk in Urmond specifiek wordt het verbruik van gas ten behoeve van de verwarmingsinstallatie als grootste probleem ervaren. De temperatuur in de kerk mag namelijk nooit onder de 14 graden dalen in verband met de bescherming van het monumentale orgel. Het orgel werd in 1768 gebouwd door de bekende orgelbouwer Franssen uit Roermond. In de loop der tijd heeft het enkele aanpassingen ondergaan, maar is grotendeels nog in oorspronkelijke staat. Het orgel van de Protestantse Kerk in Urmond wordt beschouwd als een van de belangrijkste historische orgels in de regio door de bijzondere klank. Het instrument heeft een rijke geschiedenis en is van grote culturele en historische waarde doordat het een typisch (goedbewaard) voorbeeld is van de orgelbouw uit de 18^e eeuw. Het orgel is geschonken door Prins Hendrik en Prins Frederik. Het orgel wordt nog regelmatig gebruikt tijdens kerkdiensten en bij concerten.

Het bestuur van de Protestantse Gemeente, waar de kerk in Urmond onder valt, wilt graag kijken hoe zij zich aan de nieuwe realiteit met energieprijzen kunnen aanpassen, rekening houdend met de monumentale beperkingen. Het kerkgebouw staat op dit moment kostenneutraal op de balans waardoor er geen financiële urgentie bestaat.

SINT-AUGUSTINUSKERK, ELSLOO

Rijksmonument 34875

De Augustinuskerk ligt op het hoogste punt van de oude dorpskern van Elsloo. Via een trap leidt een smalle klinkerweg tussen twee oude huizen door en langs het goed onderhouden kerkhof naar de hoofdingang. Om de kerk ligt een kleine, parkachtige groenvoorziening. De kerk zelf is een niet-georiënteerde, drieschepige kerk met één zadeldak over drie schepen. De voorkant ligt op de zuidzijde en is voorzien van een vierkante toren met een balustrade, hoektorentjes en spits, die bijna geheel binnen het schip valt. Een ronde absis sluit de kerk af. De kerk zoals die nu bekend is, is in 1848-49 gebouwd en in de jaren 1963-65 en 2009-10 gerestaureerd. In 2015 is de kerktoren nog uitgebreid gerestaureerd. Het kerkgebouw is een Rijksmonument (nr. 34875), heeft een oppervlakte van ca. 449 m² en heeft ca. 250 zitplaatsen.

De kerk herbergt diverse bezienswaardigheden zoals het uit de 13^e eeuw stammende 'houten kruis van Catsop' en een 'Sint Anna te Drieën' van de Meester van Elsloo (16^e eeuw). Deze kerk is door de inwoners gebouwd uit zelfgebakken stenen naast de ingestorte kerk van mergel uit de 15^e eeuw. Links van de hoofdingang is de toegang tot een aparte Maria devotiekapel, die vrij toegankelijk is.

Het imposante barokke altaar in de Augustinuskerk te Elsloo

De parochie St. Augustinus (Elsloo) en St. Jozef (Meers) vormen een federatie, dat wil zeggen dat alles (bestuur, beleid, etc.) behalve de financiën, gezamenlijk is. Volgens de website van Katholiek Elsloo is het doel van de parochie is datgene waar elke parochie van de R.K. Kerk voor hoort te staan proberen een levende geloofsgemeenschap te vormen gericht op de verkondiging en viering van het geloof en het handen en voeten geven aan het Christelijk leven in dienstbaarheid zoals dat door de Kerk bedoeld wordt.

Het parochiecluster Elsloo heeft ondanks meerder pogingen tot benadering laten weten niet mee te willen werken aan het opstellen van de kerkenvisie. Derhalve zijn de resultaten voor

deze drie kerkgebouwen gebaseerd op een bureaustudie. De website van katholiek Elsloo geeft echter wel een inkijk in de financiële stand van zaken:

“De parochie St. Augustinus heeft de beschikking over de volgende kerkgebouwen: St. Augustinuskerk, Elsloo, (Rijks- en provinciaal monument) en Mariakerk, Elsloo. Andere gebouwen die eigendom zijn van de parochie zijn de pastorie in Elsloo (bij de Mariakerk), het oud klooster bij de St. Augustinuskerk (Rijksmonument). De parochie heeft de zorg over het kerkhof ‘Op de Berg’ en bezit enkele hectaren landbouwgrond. Gebouwtechnisch zijn deze kerken na restauratie en opknapbeurten in (zeer) goede staat. Speciale aandacht moet worden besteed aan het beheer van de kerkelijke kunstvoorwerpen (en monumentaal orgel) in de kerken, m.n. in de St. Augustinuskerk.

De financiële positie van de parochie St. Augustinus is goed. Er zijn geen opeisbare schulden en het vermogen van de parochie is positief. Er zijn voorzieningen getroffen voor groot onderhoud van de gebouwen en voor vooruit ontvangen grafrechten. Er is ook vermogen belegd. De parochie heeft teruglopende opbrengsten uit Kerkbijdragen en collecten en wordt hierdoor steeds meer afhankelijk van de beleggingsopbrengsten.”

MARIAKERK, ELSLOO

De Maria- of Onze-Lieve-Vrouwekerk ligt aan het Dorine Verschurenplein in het centrum van het nieuwe gedeelte van Elsloo. Het Dorine Verschurenplein wordt als markt- en parkeerplaats gebruikt. Rondom het plein liggen winkels. De kerk sluit het plein af en is door haar grootte prominent aanwezig. De kerk is een niet-georiënteerde bakstenen pseudo-basiliek met een halfronde absis en dakruiter. Er is geen kerktoren. De kerk is in 1958 gebouwd en in 1959 in gebruik genomen.

Met een omvang van 1371 m² en 1000 zitplaatsen is dit de grootste kerk in de gemeente. Het gebouw beschikt over een parochiezaal die op zondag na de mis vaak gebruikt wordt als gemeenschapsruimte. In de kelder bevindt zich een ruimte die door jeugd gebruikt werd/wordt. De kerk is voorzien van de modernste technologie die ervoor zorgt dat een livestream van de mis mogelijk is.

De Mariakerk valt binnen de parochie St. Augustinus dus de financiële situatie is hetzelfde als voor de Augustinuskerk zoals in de voorgaande paragraaf beschreven.

SINT-JOZEFKERK, MEERS

De Sint-Jozefkerk is gelegen in Groot-Meers aan de Schoolsteeg. Voor de kerk ligt een plantsoen, achter de kerk is een tuinaanleg. Het is een driebeukige kerk met driezijdig gesloten koor en een ongelede toren met schilddak en dakruiter. De kerk is in 1910 gebouwd en in 1923 uitgebreid. De kerk heeft geen monumentale status, maar is in de Erfgoedbeleid Stein 2019 wel benoemd als ‘waardevol’ en is daarmee beschermd erfgoed.

Het gebouw heeft een oppervlakte van 616 m² en heeft 450 zitplaatsen.

De bijbehorende pastorie is verhuurd en zorgt daarmee voor een bescheiden bedrag aan inkomsten. Het patronaat is nog in eigendom van de parochie.

Het parochiecluster Elsloo heeft ondanks meerder pogingen tot benadering laten weten niet mee te willen werken aan het opstellen van de kerkenvisie. Derhalve zijn de resultaten voor

deze drie kerkgebouwen gebaseerd op een bureaustudie. De website van katholiek Elsloo geeft echter wel een inkijk in de financiële stand van zaken:

“De parochie St. Jozef beschikt over één kerkgebouw: de St. Jozefkerk in Meers en heeft zorg voor één kerkhof: Gods Akker. Verder bezit de parochie de pastorie bij de St. Jozefkerk en het naastgelegen patronaat. Het kerkgebouw is in orde maar het dak is op niet al te lange tijd aan vervanging toe. De toekomst en behoud van het kerkgebouw wilt het parochiebestuur samen met het bisdom bekijken tegenover plannen die de parochiestructuur overstijgen. Het patronaat wordt voor een symbolisch bedrag verhuurd aan de bejaardenbond, die ook voor het onderhoud van het gebouw zorgt.

De financiële positie van de parochie St. Jozef is zorgwekkend. Er zijn weliswaar geen opeisbare schulden en het vermogen van de parochie is positief, maar de inkomsten uit Kerkbijdrage en collectes lopen zorgwekkend terug. Dit is des te zorgwekkender omdat de hele structuur van de gemeenschap lijkt te verdampen: zo zijn de school, de winkels en een aantal verenigingen al verdwenen.”

O.L.V. HULP DER CHRISTENEN KERK (NIEUWDORP) EN H. JOZEFKERK (KERENSHEIDE)

Deze twee kerken zijn apart onderwerp van onderzoek (geweest) waar de volgende resultaten uit zijn gekomen:

- Het plan voor de kerk te Kerensheide is om deze om te bouwen tot buurtcentrum met ca. 24 zorgwoningen. In deze kerk werd al ruim zeven jaar geen kerkdienst meer gehouden en was wegens achterstallig onderhoud toe aan een fikse renovatie. De parochie heeft als eigenaar met Stichting Wijkcentrum Sint Jozefkerk Kerensheide en de projectontwikkelaar een Focus Real Estate een intentieovereenkomst getekend. De realisatie tot wijkcentrum en zorgwoningen is mogelijk te danken aan subsidies vanuit gemeente en provincie. Het kerkbestuur staat daarnaast namens de parochie borg voor een bedrag.
- De kerk in Nieuwdorp aan de Peldenstraat is met 1169 m² en 800 zitplaatsen de op één na grootste kerk binnen de gemeente. De kerk is nog in de eredienst maar wordt op korte termijn gesloten. De bijbehorende pastorie wordt door pastoor Schwillens bewoond. Het gebouw is onderwerp van onderzoek bij de ontwikkeling van het “Buisend Hart Nieuwdorp”. RO groep heeft een ontwikkelplan opgesteld voor de gebouwen en percelen van de kerk en de voormalige basisschool met als doel een buisend wijkcentrum te realiseren: een plek waar inwoners, bezoekers en ondernemers zich thuis voelen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat het niet haalbaar is de kerk en het voormalige schoolgebouw te behouden. Op de plek van de kerk en de voormalige basisschool is nu het plan om een aantal welzijn- en zorgvoorzieningen bij elkaar te brengen. De stichting Buurtcentrum Nieuwdorp, zorginstelling Vivantes en PIW (Partners in Welzijn) krijgen hier een vaste plek. Activiteiten voor de wijk, de welzijnsinloop van maatschappelijke partijen als PIW, Stichting MEE zuid Limburg, Steunpunt Mantelzorg Zuid, Zaam Wonen en Vidar krijgen hier ook een plek. Verder is er ruimte om 64 zorggeschikte woningen te bouwen in verschillende woningtypen.

03 Toekomstige situatie

Steeds meer kerken verliezen hun religieuze functie als gevolg van ontkerkelijking. Sommige kerken kunnen nog steeds in gebruik blijven als er nevenfuncties aan worden toegevoegd, maar vaak is dat niet mogelijk. In dat geval besluiten kerkbesturen om de kerk af te stoten en te verkopen aan de gemeente, een stichting of een commerciële partij. Sinds 1975 zijn er 1340 kerkgebouwen buiten gebruik geraakt in Nederland, deels door het samenvoegen van kerkelijke gemeenten en parochies. Meer dan 1000 van deze kerken hebben een nieuwe functie gekregen, terwijl de rest is gesloopt. In 2008 waren er nog 8323 kerken in gebruik. Naar verwachting zullen er de komende tien jaar veel kerkgebouwen vrijkomen, gemiddeld twee per week, ongeveer 600-700 protestantse en 400-500 rooms-katholieke kerken. Dit maakt de opgave om nieuwe passende bestemmingen te vinden vele malen groter dan in de afgelopen decennia.

Het vinden van een nieuwe bestemming voor een kerk is geen gemakkelijke opgave. Kerkgebouwen zijn niet gebouwd als commercieel vastgoed, juist als gestolde ideeën van geestelijk leven. Het succes van herbestemming hangt af van veel factoren, zoals de locatie en het type gebouw. Verkoopprijzen kunnen variëren van 1 euro tot ver boven een miljoen euro. Bovendien zijn vooroorlogse kerken moeilijker te herbestemmen vanwege hun hoge, waardevolle binnenruimtes die niet altijd geschikt zijn voor nieuwe functies, vooral als er verdiepingen moeten worden ingebracht. Nieuwe functies brengen ook nieuwe eisen met zich mee, zoals daglicht, comfort en indeling, wat kansen biedt maar ook risico's met zich meebrengt. Ingrijpende aanpassingen kunnen de monumentale waarden van een kerk onbedoeld aantasten, of de monumentale status beperkt voornoemde eisen.

De sluiting van een kerkgebouw is niet een op zichzelf staand gebeuren. Het is in feite de afronding van een veel langer durend proces waarbij het kerkbestuur een gebouwenplan heeft gemaakt, (meerdere) geloofsgemeenschappen naar elkaar zijn toegegroeid, gemeenschappen al enige tijd bijvoorbeeld om-en-om een viering verzorgen of koren zijn geïntegreerd. Pas dan kan een bestuur een voorstel aan de bisschop doen om een van de kerkgebouwen aan de eredienst te onttrekken en aan een herbestemming of herontwikkeling werken. Het decreet zelf wordt overigens pas uitgebracht als betreffend kerkgebouw al is gesloten en duidelijk is wat er met het gebouw gaat gebeuren. In het Wetboek van canoniek recht staat daarnaast dat wanneer een kerk aan de eredienst is onttrokken, deze moet worden teruggebracht 'tot een profaan en niet onwaardig gebruik'. Dat betekent dat het kerkgebouw gebruikt moet worden op een manier die niet tegen het geloof of de katholieke moraal in gaat.

In dit hoofdstuk wordt per kerk de visie op de toekomst van het gebouw omschreven. Een vastomlijnd recept daarvoor bestaat niet; bij het nadenken over de toekomst van (monumentaal) religieus vastgoed staat maatwerk voorop.

MARTINUSKERK, OUD STEIN

Het toekomstperspectief voor de Martinuskerk in Stein lijkt over het algemeen positief, met enkele uitdagingen die moeten worden aangepakt.

Stabiliteit en conditie: Na de brand in 2004 heeft er een grote restauratie plaatsgevonden, waardoor het gebouw momenteel stabiel is en over het algemeen in goede conditie verkeert. Hoewel er nog enkele vochtproblemen zijn, lijken deze beheersbaar te zijn en kunnen ze worden aangepakt met onderhouds- en herstelwerkzaamheden.

Financiële gezondheid: Financieel gezien is de Martinusparochie gezond, met een positief vermogen. Er wordt een begroting opgesteld voor onderhouds- en herstelwerkzaamheden, en er wordt actief gezocht naar subsidies om deze kosten te dekken. Het succes van subsidieaanvragen kan van invloed zijn op de uitvoering van noodzakelijke reparaties en onderhoud.

Vrijwilligers en betrokkenheid: De Martinuskerk kan nog steeds rekenen op de betrokkenheid van vrijwilligers, maar er wordt opgemerkt dat de vrijwilligersspoule vergrijsst en weinig nieuwe (jonge) aanwas heeft. Het is belangrijk om nieuwe vrijwilligers aan te trekken om te helpen bij het onderhoud en beheer van de kerk op de lange termijn.

Culturele betekenis en populariteit: De Martinuskerk heeft een pittoreske uitstraling en een intieme setting, waardoor het aantrekkelijk blijft voor trouwceremonies en doopplechtigheden. Het wordt ook beschouwd als de moederkerk van het cluster Stein, Urmond en Berg aan de Maas, wat aangeeft dat het een belangrijk historisch en cultureel centrum is voor de lokale gemeenschap.

Al met al lijkt de Martinuskerk een positieve toekomst tegemoet te gaan, maar het is belangrijk om de vochtproblemen aan te pakken, de betrokkenheid van vrijwilligers te vergroten en financiële middelen te blijven zoeken om het onderhoud en herstel te waarborgen. Door deze uitdagingen aan te pakken, kan de Martinuskerk haar rol als historisch en cultureel monument blijven vervullen en een belangrijk onderdeel blijven van het dorpsleven in Stein.

H. MARTINUSKERK, URMOND

Gebruik: Qua omvang is de Martinuskerk inmiddels te groot voor de eredienst geworden. Er ligt een informele wens vanuit het parochiebestuur om eventueel weer met de Terpkerk te wisselen van functie. De functie van de Terpkerk – het culturele centrum – zou volgens verschillende betrokkenen ook goed functioneren in de Martinuskerk. Redenen hiervoor zijn onder andere het formaat (ruimte voor groei) en de ruimtelijke indeling van het gebouw, met name wanneer er over multifunctioneel gebruik van de Martinuskerk wordt nagedacht. Voor slechts exposities blijft de Martinuskerk te groot. Een suggestie met betrekking tot multifunctioneel gebruik, die vanuit betrokkenen is gedaan, is het herhuisvesten van de fanfarezaal in de Martinuskerk. De huidige fanfarezaal ligt in Oud-Urmond en doet volgens enkele kenners stedenbouwkundig afbreuk aan de omgeving. Daarnaast is deze zaal sterk verouderd. Op dit moment maken onder andere de carnavalsvereniging en de vrouwenbond gebruik van deze fanfarezaal. Wanneer er grotere evenementen of evenementen met zitplaatsen plaatsvinden, wordt de zaal te klein.

De Urmondse Monumentenstichting geeft aan dat herhuisvesting in de Martinuskerk allereerst niet schoort met het doel van de Monumentenstichting: het in stand houden van Rijksmonumenten in Urmond. Daarnaast is de Martinuskerk voor de stichting ook te groot en brengt het object te veel exploitatielasten met zich mee.

De Martinuskerk in Urmond

De Terpkerk wordt op dit moment gebruikt als exporuimte, voor concerten, lezingen, toneelstukken en af en toe een filmavond. Het bestuur van de Terpkerk geeft aan dat zij tevreden zijn met deze programmering en deze flexibiliteit willen behouden. Ook gaat de voorkeur ernaar uit de kerk enkel ter beschikking te stellen voor activiteiten met een culturele insteek. Daarom is het verplaatsen van de H. Missen naar de Terpkerk geen optie. Daarnaast is de Terpkerk niet goed toegankelijk voor mindervaliden.

De bestuursleden van de Urmondse Monumentenstichting geven aan, conform de demografische gegevens, dat Urmond tamelijk verjongt. De aanname wordt gedaan dat dit komt door het gebrek aan doorstroombmogelijkheden in woonproducten voor ouderen. Daarop volgt de suggestie om op lange termijn bijvoorbeeld seniorenhuisvesting binnen de Martinuskerk te overwegen. De vraag naar levensloopbestendige woningen is continu. Ook tijdens een informatieavond was dit het meest gedragen scenario wanneer de situatie ertoe zou leiden dat de kerk aan de eredienst onttrokken zou moeten worden. In de kerk zou een ruimte voor de eredienst bewaard kunnen worden, daarnaast heeft de protestantse gemeente ook aangegeven dat de protestants kerk gebruikt mag worden voor de rooms-katholieke eredienst.

SINT-MICHAËLKERK, BERG AAN DE MAAS

In het vorige hoofdstuk is terug te lezen dat de financiële situatie van de kerk in Berg aan de Maas binnen het parochiecluster het meest noodlijdend is. Sluiting van het kerkgebouw zal snel aan de orde zijn. Wanneer er geen concrete herbestemmingsmogelijkheid – die gesteund wordt door de eigenaar van de kerk (de parochie) voor het gebouw wordt aangedragen – wordt de kerk gesloten, maar niet aan de eredienst onttrokken.

Voor de kerk in Berg aan de Maas zijn in het verleden verschillende initiatieven genomen. In het vorige hoofdstuk is de werkgroep/adviescommissie “Parochie Berg aan de Maas en de Toekomst” al besproken. Een van de hoofddoelen, het financieel vitaal houden van de parochie is niet behaald. Om dit te kunnen bewerkstelligen, zette het plan van aanpak onder andere in op het organiseren van evenementen en multifunctionele bijeenkomsten zoals gospel, muziekconcerten, exposities en jeugdbijeenkomsten.

Nog steeds is het sentiment onder de omwonenden dat de kerk wegens haar beeldbepalende karakter in de huidige verschijningsvorm moet blijven bestaan. Daarnaast wordt het gebouw omringd door een kerkhof met lopende grafrechten waardoor nabestaanden graag nog naar de plek zouden willen komen, maar ook graag de mogelijkheid willen behouden om te begraven op het kerkhof. Binnen het kerkgebouw wordt de kapel met de glazen wand het liefst behouden als gebedsfunctie. Wanneer behoud van het gebouw niet haalbaar blijkt, vinden de inwoners van Berg aan de Maas de kerktoren het belangrijkste om te behouden.

Wanneer er wordt nagedacht over behoeftes die spelen binnen de kern gaat het over huisvesting voor met name senioren en starters. Daarnaast wordt de aanwezigheid van verschillende verenigingen benoemd en hun mogelijke ruimtebehoefte, zonder daarmee in het vaarwater van ruimtes zoals het Multifunctioneel Centrum te belanden. Als laatst wordt het gebrek aan functies voor jongeren, zoals bijvoorbeeld een sportschool benadrukt.

Deze oproepen passen bij de Visie DOP Berg-Nattenhoven die in 2020 door het bestuur van de Stichting DOP Berg-Nattenhoven is vastgelegd. In die visie is leefbaarheid het belangrijkste thema dat binnen de onderwerpen wonen, maatschappelijke voorzieningen, openbare ruimte, ruimtelijke ontwikkelingen en sociale samenhang & verbinding opgezocht wordt. Met name binnen het onderwerp wonen wordt er gezocht naar voldoende – diverse – woonvoorzieningen, voor jong en oud. Hierbij wordt ook het aanwezige verenigingen- en cultuuraanbod aangehaald en het belang van behoud daarvan. Het onderwerp sociale samenhang en verbinding is in dat kader ook interessant, omdat het DOP Berg-Nattenhoven actief de samenwerking met lokale initiatieven en verenigingen op wil zoeken. Getracht wordt de gemeenschapszin en leefbaarheid te bevorderen door onder andere bijeenkomsten en evenementen te organiseren. Bewoners van Berg benoemen dan ook dat de kerk, die altijd als plek voor samenkomst heeft gediend, daar wellicht weer een rol in zou kunnen spelen.

KAPEL VAN HET BITTER LIJDEN, STEIN

De kapel is van grote betekenis voor de plaatselijke geschiedenis, omdat het een uitdrukking is van sociale en geestelijke ontwikkelingen. Het gebouw symboliseert een specifieke periode en heeft een sterke verbondenheid met de herinnering van de plaatselijke bevolking. Ook ruimtelijk vormt de kapel samen met de ontwikkeling van de omliggende wijk tussen de Heerstraat en het Houterend een belangrijk onderdeel van de historische en ruimtelijke

samenhang in dit gebied. De kapel is ontworpen door de lokale architect en voormalig wethouder Geurt Pepels. Zijn ontwerp draagt bij aan de architectonische waarde van het pand. De bouwmassa en gevels zijn gaaf bewaard gebleven, waardoor de oorspronkelijke vormgeving goed zichtbaar is gebleven. Dit geeft de kapel een authentiek karakter. De kapel heeft een bijzondere zeldzaamheidswaarde als laat voorbeeld van een devotie- en bedevaartlocatie. Het is een uniek en opmerkelijk fenomeen dat de kapel een speciale status geeft binnen de context van religieuze en culturele gebouwen. Dit maakt ook dat de kapel een specifieke, vaste groep bezoekers blijft trekken. Zoals gesteld in de omschrijving van de huidige situatie, geeft het bestuur van de kapel aan dat alle kosten jaarlijks gedekt kunnen worden met de inkomsten. Zij verwachten wel dat dit in de toekomst wellicht lastiger gaat worden. De stichter van de kapel heeft nooit collectes gehouden en in haar geest zal dat in de toekomst ook niet gaan gebeuren. Voor de offerkaarsen staat geen vast bedrag, mensen zijn vrij te geven wat ze zelf willen en kunnen missen. De kosten van de priester/pastoor welke de heilige mis op zondag opdraagt worden grotendeels gecompenseerd door degene die de mis aangevraagd heeft.

Concluderend kan worden gesteld dat de kapel een waardevol en uniek cultuurhistorisch object is. De historisch-ruimtelijke samenhang, architectuurhistorische waarden, cultuurhistorische betekenis en zelfredzaamheid maken deze kapel van grote waarde voor de plaatselijke geschiedenis en de herinnering van de gemeenschap.

PROTESTANTSE KERK, URMOND

In voorgaand hoofdstuk is geschetst hoe de Protestantse kerk in Urmond al jaren vooruitstrevend bezig is met het inzetten van het kerkgebouw voor het genereren van extra inkomsten. Specifiek voor de kerk in Urmond blijven de stookkosten echter een punt van zorg. De eigenaar van de kerk zou gebaat zijn bij meer kansen met betrekking tot energieuinig/duurzaam verwarmen.

Uitgangspunten PGMBD in het kader van de kerkenvisie/toekomstvisie
Voor deze kerkenvisie is gesproken met de voorzitter van de Kerkenraad, de scribe en met de voorzitter van het college van kerkrentmeesters, allen van de Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal. De uitgangspunten zijn:

- De PGMBD wil een huis bieden waar men samenkomt, een huis voor de omgeving met aandacht voor de mensen. Vitaliteit in de toekomst staat daarbij voorop.
- Er is een maximale inzet om alle gemeenteleden betrokken te houden. Communicatie met alle (actieve) leden is essentieel.
- Men wil graag in kansen denken. Samenwerken geeft positieve energie.
- De werkgroep die zich bezighield met het kiezen van de centrale kerk van de PGMBD heeft erkend dat het ontwikkelen van objectieve criteria niet goed mogelijk was omdat belangrijke gevoelsaspecten niet in meetbare criteria te vatten waren.
- Binnen de diaconie kunnen het grootste deel van de activiteiten worden voortgezet. Meer activiteiten zijn niet nodig, maar moeten slimmer worden ingezet. Men zoekt met name naar verbetering van de communicatie.
- Er is geen onderzoek uitgevoerd naar duurzaamheid, bijvoorbeeld wat nodig is voor energieneutraliteit. Ook is niet verkend hoe de gebouwen aangepast, uitgebreid of gemoderniseerd kunnen worden. Evenmin zijn de benodigde investeringen bekend.

Een algemene zorg is het teruglopend aantal vrijwilligers en de oplopende leeftijd van de vrijwilligers.

Suggesties en wensen voor de toekomst in brede zin:

Tijdens de gespreksrondes zijn toekomstwensen en -suggesties geuit die op verschillende aspecten betrekking hebben. Deze luiden als volgt:

- Aandacht voor mensen en kerkdiensten blijven het belangrijkste in de gebouwen.
- Plek van samenkomst: de kerk met een buurtfunctie. Er zijn al initiatieven die als goed voorbeeld dienen: de fanfare die de nieuwe predikant verwelkomt, een dienst tijdens koningsdag en dodenherdenking, openstelling tijdens de boekenmarkt, concerten waar veel buurtbewoners op afkomen. In de kleine kernen is dit vanwege de hechte gemeenschap eenvoudiger.
- Plek van samenkomst: de kerk met een bovenlokale functie, activiteiten die op de bredere omgeving gericht zijn. Voorbeelden zijn het welkom heten van Oekraïense vluchtelingen, interreligieuze/verbindende activiteiten, en een proef van vier geloofsbijeenkomsten met de Eritrese Christelijke geloofsgemeenschap.
- Inhoudelijk vernieuwen, jongeren trekken, binding na de kerkdienst terugbrengen, onlinebereikbaarheid invoeren/vergroten.
- Intern wil men onderzoeken hoe betrokkenheid en verbondenheid versterkt kunnen worden door een nieuwe liturgie, waarin oude en nieuwe elementen samenkomen.
- Verkennen van actievere betrokkenheid door de gemeente bij lokaal bezinningstoerisme.
- Duurzaamheid - milieu: verkennen van opties, zoals waterstofverwarming (bijvoorbeeld in Urmond, waar een constante temperatuur van 14 graden nodig is vanwege het monumentale orgel) en zonnepanelen (om energie te besparen).

AUGUSTINUSKERK, ELSLOO

Het toekomstperspectief voor de Augustinuskerk in Elsloo lijkt over het algemeen positief, met enkele aandachtspunten die moeten worden aangepakt.

De Augustinuskerk is een goed onderhouden gebouw en is in de afgelopen jaren gerestaureerd. Zowel de kerk als de kerktoren zijn in goede staat. Dit draagt bij aan het behoud van het historische en architectonische karakter van het gebouw.

De kerk herbergt diverse bezienswaardigheden, waaronder een houten kruis uit de 13e eeuw en een 16e-eeuws kunstwerk. Bovendien heeft de kerk een aparte Maria devotiekapel die vrij toegankelijk is. Deze kenmerken kunnen bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de kerk voor bezoekers en gelovigen.

De Augustinuskerk maakt deel uit van een federatie met de parochie St. Jozef in Meers. Hoewel er sprake is van gezamenlijk bestuur en beleid, lijkt er enige terughoudendheid te zijn om deel te nemen aan de kerkenvisie. Niettemin probeert de parochie een levende geloofsgemeenschap te vormen en het christelijk leven in dienstbaarheid vorm te geven. De parochie St. Augustinus heeft een goede financiële positie, met geen opeisbare schulden en een positief vermogen. Er zijn voorzieningen getroffen voor groot onderhoud en er is vermogen belegd. Teruglopende opbrengsten uit kerkbijdragen en collecten kunnen echter een uitdaging vormen, waardoor de parochie meer afhankelijk wordt van beleggingsopbrengsten.

Het is belangrijk voor de parochie om het beheer van de kerkelijke kunstvoorwerpen en het monumentale orgel in de gaten te houden en hier speciale aandacht aan te besteden. Daarnaast kan het waardevol zijn om te blijven werken aan gemeenschapsofbouw en betrokkenheid van de gelovigen, ook met het oog op de toekomstige generaties.

Over het algemeen lijkt de Augustinuskerk in Elsloo een positief toekomstperspectief te hebben, met behoud van het historische karakter, goede financiële stabiliteit en potentieel voor betrokkenheid van de parochiegemeenschap. Het is belangrijk om de uitdagingen aan te pakken en te blijven zorgen voor het behoud en de relevantie van de kerk in de lokale gemeenschap.

MARIAKERK, ELSLOO

Ondanks dat tijdens het proces van de totstandkoming van deze kerkenvisie niet met betrokkenen rondom de Mariakerk in Elsloo is gesproken, vult deze kerk wel een belangrijke positie binnen de Transformatievisie Elsloo 2030.

In de wijkatlas, die is opgesteld ten dienste van de Transformatievisie, wordt de Mariakerk namelijk benoemd wegens haar prominente plek aan het Dorine Verschureplein. In de toekomstvisie is dit plein levendiger. De Mariakerk wordt als mogelijke locatie tot herbestemming gezien voor bijvoorbeeld een maatschappelijke functie (bijvoorbeeld een sportvoorziening), die meer levendigheid aan het plein teweegbrengt. In de Transformatievisie wordt omschreven dat het Dorine Verschurenplein zodanig wordt heringericht, dat het kerkgebouw ruimtelijk een nog sterkere rol krijgt. Welke rol, beschrijft de definitieve Transformatievisie nog niet en zou moeten blijken uit deze kerkenvisie. Helaas is de eigenaar van de Mariakerk net zo min een gesprekspartner voor de kerkenvisie als voor de transformatievisie geweest. De Mariakerk is een typisch voorbeeld van een kerkgebouw uit de wederopbouwperiode. De aard en locatie van het kerkgebouw biedt letterlijk ruimte om na te denken over verschillende herbestemmingen.

Interieur van de Mariakerk aan het Dorine Verschureplein in Elsloo

SINT-JOZEFKERK, MEERS

Omdat de kerkeigenaar niet heeft meegewerkt aan de kerkenvisie is het niet mogelijk de toekomstvisie voor de Sint-Jozefkerk in Meers op te tekenen. Echter zijn er wel enkele

gegevens of stukken bekend die inzicht kunnen bieden in de huidige en mogelijke toekomstige situatie.

In voorgaand hoofdstuk werd benoemd dat de Sint-Jozefkerk in Meers in een zorgwekkende financiële positie verkeert. Naar aanleiding van een bijeenkomst die in het kader van het Accommodatiebeleid van de gemeente Stein is gehouden, blijkt dat de inwoners van Meers het kerkgebouw graag behouden zien, omdat het beeldbepalend voor het dorp is. Idealiter zien de inwoners dat dit kerkgebouw multifunctioneel wordt ingezet, waarin de kerkfunctie, weliswaar verkleind, behouden blijft. Daarnaast is er in de kern behoefte aan een horeca ontmoetingspunt. Dit zou aanknopingspunten kunnen bieden voor eventuele aanvullende functies in de kerk van Meers waarmee aanvullende inkomsten gegenereerd zouden kunnen worden.

De Sint Jozefkerk in Meers

O.L.V. HULP DER CHRISTENEN KERK (NIEUWDORP) EN H. JOZEFKERK (KERENSHEIDE)

Zowel de kerk in Nieuwdorp als de kerk in Kerensheide zijn apart onderwerp van onderzoek (geweest). Het proces van onttrekking aan de eredienst en herbestemming is voor de kerk in Kerensheide al doorlopen.

04 Conclusie & aanbevelingen

H. MARTINUS, OUD-STEIN

De toekomstperspectieven voor de Martinuskerk in Stein zijn over het algemeen positief, maar er zijn enkele uitdagingen die moeten worden aangepakt om de langdurige instandhouding van de kerk te waarborgen.

- **Vochtproblemen aanpakken:** Het is essentieel om de vochtproblemen in de kerk grondig aan te pakken. Dit vereist het uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan de aangetaste gebieden en het nemen van preventieve maatregelen om toekomstige lekkages te voorkomen. Het verkrijgen van subsidies en financiële steun voor deze werkzaamheden is van cruciaal belang.
- **Financiële middelen veiligstellen:** Hoewel de Martinuskerk momenteel financieel gezond is, is het belangrijk om een begroting op te stellen voor de komende jaren en te blijven zoeken naar subsidies en andere vormen van financiële ondersteuning. Dit zal helpen bij het dekken van o.a. kosten voor onderhoud, reparaties en andere werkzaamheden.
- **Aantrekken van nieuwe vrijwilligers:** Gezien de vergrijzende vrijwilligerspoule is het van groot belang om nieuwe vrijwilligers aan te trekken, met name jongere generaties, die kunnen helpen bij het onderhoud en beheer van de kerk. Het betrekken van de lokale gemeenschap, er een sociaal-maatschappelijke component aan verbinden en het creëren van bewustzijn over de waarde en het belang van de Martinuskerk kunnen hierbij helpen.
- **Behoud van culturele betekenis en populariteit:** De Martinuskerk heeft een rijke culturele betekenis en blijft populair voor trouwceremonies en doopplechtigheden. Het is van belang om deze status te behouden en te versterken door het bevorderen van de kerk als historisch en cultureel monument. Het organiseren van evenementen, rondleidingen en het vergroten van de zichtbaarheid kunnen bijdragen aan het behoud van de populariteit van de kerk.

H. MARTINUS EN H. ANTONIUS VAN PADUA, URMOND

Het toekomstperspectief voor de Martinuskerk in Urmond is variabel en er zijn verschillende overwegingen die moeten worden meegenomen bij het bepalen van de beste koers voor het gebouw.

- **Omvang en gebruik van de Martinuskerk:** De Martinuskerk is inmiddels te groot geworden voor de eredienst en er is weinig animo voor het behoud van de huidige functie.
- **Financiële overwegingen:** Hoewel de Martinuskerk financieel gezond is dankzij een grote schenking en inkomsten uit verpachte grond, moeten de exploitatiekosten en onderhoudskosten van het gebouw in overweging worden genomen. Het is belangrijk om een duurzaam financieel model te ontwikkelen dat rekening houdt met de toekomstige behoeften en mogelijkheden van het gebouw.
- **Betrokkenheid van vrijwilligers:** Hoewel er momenteel voldoende vrijwilligers zijn, vergrijst de poule en is er weinig nieuwe aanwas. Het aantrekken van jongere generaties vrijwilligers is essentieel om de continuïteit van het onderhoud en beheer van de kerk te waarborgen.
- **Culturele betrokkenheid en tradities:** De Martinuskerk heeft nog steeds betrokkenheid bij verschillende lokale verenigingen en kent een aantal tradities. Het

behouden van deze culturele betekenis en het ondersteunen van activiteiten met een culturele insteek kan bijdragen aan het behoud van de kerk als een belangrijk onderdeel van het gemeenschapsleven.

- Mogelijkheden voor herbestemming: Als de kerk aan de eredienst zou worden onttrokken, kan het verkennen van herbestemmingsmogelijkheden een optie zijn. Het overwegen van seniorenhuisvesting binnen de Martinuskerk bijvoorbeeld, kan inspelen op de vraag naar levensloopbestendige woningen en tegelijkertijd het behoud van het historische gebouw ondersteunen.

H. MICHAËL, BERG AAN DE MAAS

Sluiting van de Michaëlkerk is snel aan de orde als er geen concrete herbestemmingsmogelijkheden worden gevonden. Er zijn in het verleden verschillende initiatieven genomen om de parochie financieel vitaal te houden, maar deze hebben niet het gewenste resultaat opgeleverd. De omwonenden hechten waarde aan het behoud van de kerk vanwege haar beeldbepalende karakter, het omliggende kerkhof en de kapel met de glazen wand. Er is behoefte aan huisvesting voor senioren en starters, evenals aan ruimtes voor verenigingen en activiteiten voor jongeren. Deze behoeften sluiten aan bij de Visie DOP Berg-Nattenhoven, die gericht is op het bevorderen van leefbaarheid en gemeenschapszin. Er wordt gesuggereerd dat de kerk mogelijk een rol kan spelen als ontmoetingsplek en bijdragen aan de leefbaarheid van de gemeenschap, zonder dat mogelijke toekomstige functies in het vaarwater van het MFC gaan zitten.

De benoeming tot waardevol gebouw brengt beperkingen in toekomstmogelijkheden met zich mee. Een ruimere bandbreedte zou overwogen kunnen worden om de mogelijkheden voor gebruik van het kerkgebouw, in aanloop naar het onttrekken van de eredienst, te verbreden.

KAPEL VAN HET BITTER LIJDEN, STEIN

De kapel heeft een sterke verbondenheid met de plaatselijke geschiedenis en heeft een speciale status binnen de context van religieuze en culturele gebouwen. Het authentieke karakter, de architectonische waarde en de zeldzaamheidswaarde dragen bij aan de waarde van de kapel.

Het feit dat alle kosten momenteel gedekt kunnen worden met de inkomsten en dat de gemeenschap zelf verantwoordelijk is voor de financiële ondersteuning, laat zien dat de kapel zelfredzaam is. Hoewel het bestuur aangeeft dat het in de toekomst mogelijk lastiger kan worden om alle kosten te dekken, is er nog steeds een specifieke, vaste groep bezoekers die de kapel blijft bezoeken.

Gezien de grote waarde van de kapel voor de plaatselijke geschiedenis en de herinnering van de gemeenschap, is het aannemelijk dat er in de toekomst nog steeds interesse en betrokkenheid zal zijn. Het is belangrijk dat het onderhoud en behoud van de kapel gewaarborgd blijven, en dat er wellicht nieuwe initiatieven worden genomen om de kapel verder te promoten en het aantal bezoekers te vergroten.

PROTESTANTSE KERK, URMOND

De Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal speelt een vitale rol in het lokale gemeenschapsleven door actief deel te nemen aan diverse plaatselijke initiatieven en deze

ook zelf te organiseren. Deze betrokkenheid strekt zich zelfs uit tot niet-protestantse gelovigen en niet-gelovigen, wat getuigt van de inclusieve en open benadering van de kerk.

Het kerkgebouw dient niet alleen als een plek van geloofsbeleving, maar wordt ook verhuurd voor verschillende doeleinden, ook buiten de religieuze sfeer. Deze veelzijdige benutting van het gebouw draagt bij aan de verankering van de kerk in de bredere gemeenschap. Het genereren van inkomsten uit deze verhuuractiviteiten is echter niet voldoende om adequaat in te kunnen spelen op toekomstige (prijs)ontwikkelingen, met name met betrekking tot het verwarmen van het gebouw.

Niettemin heeft de Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal het potentieel om een schoolvoorbeeld te worden op het gebied van duurzaamheid en zelfvoorzienendheid. De ligging van de kerk zou kunnen bijdragen aan een hoog rendement van duurzame energiebronnen, zoals zonnepanelen. Helaas worden er beperkingen opgeworpen door de rijksmonumentale status van het kerkgebouw. Desondanks kan de kerk nog steeds een belangrijke rol spelen in het toerisme van de Maasvallei, waarbij het historische karakter van de kerk een aantrekkelijke trekpleister vormt voor bezoekers.

Door zich actief in te zetten in de lokale gemeenschap, betrokkenheid te stimuleren en het kerkgebouw op een veelzijdige manier te gebruiken, heeft de Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal een blijvende impact op zowel gelovigen als niet-gelovigen. Hoewel er uitdagingen zijn op het gebied van financiën en duurzaamheid, is het potentieel van de kerk om een positieve rol te spelen in de gemeenschap en het toerisme van Stein onmiskenbaar aanwezig.

AUGUSTINUSKERK (ELSLOO), MARIAKERK (ELSLOO) EN SINT JOZEFKERK (MEERS)

Het toekomstperspectief voor de Augustinuskerk lijkt over het algemeen positief. Het gebouw is goed onderhouden en in goede staat, wat bijdraagt aan het behoud van het historische en architectonische karakter. De kerk heeft bezienswaardigheden en een aparte Maria devotiekapel, wat de aantrekkelijkheid ervan voor bezoekers en gelovigen vergroot. De parochie heeft een goede financiële positie, maar kan uitdagingen ondervinden door teruglopende opbrengsten uit kerkbijdragen en collecten.

Hoewel er geen direct overleg met de kerkeigenaar heeft plaatsgevonden, wordt de Mariakerk genoemd in de Transformatievisie Elsloo 2030. Het Dorine Verschureplein, waar de kerk zich bevindt, wordt heringericht om het kerkgebouw een sterkere rol te geven. De Mariakerk wordt gezien als een mogelijke locatie voor herbestemming, zoals een maatschappelijke functie, om meer levendigheid aan het plein te brengen. De aard en omvang van het kerkgebouw biedt hier ook perspectief op. Een variantenstudie zou voor deze locatie op zijn plaats zijn, mits de kerkeigenaar daaraan mee wil werken.

De Sint-Jozefkerk in Meers verkeert in een zorgwekkende financiële positie, maar de inwoners van Meers willen het gebouw behouden en mogelijk multifunctioneel gebruiken - inclusief een verkleinde kerkfunctie en een horeca ontmoetingspunt.

Omdat er geen één op één gesprekken met de kerkeigenaar mogelijk waren is het lastig aanbevelingen te doen. Duidelijk is dat de Mariakerk, ook vanuit het beleid van de gemeente, veel kansen biedt. Minder exploitatielasten zouden de gehele parochie van Echt ten goede doen.

KANSEN

De toekomstvisie en een mogelijke herbestemming blijven maatwerk. Om een beter beeld te krijgen bij mogelijkheden tot herbestemming, is een inspiratiematrix opgesteld. Hierin worden 193 voorbeelden genoemd van kerken die een nieuwe bestemming of een nevenbestemming hebben gekregen. Via de zoekfunctie kan op steekwoorden gezocht worden zoals bijvoorbeeld 'rijksmonument'. Per kerk zijn het voormalig gebruik, bouwjaar, de monumentale status, de mate van her-/nevenbestemming, de mate van verandering, de hoofdfunctie, de verdere beschrijving van functies en de potentiële succesfactoren aangegeven. Daarnaast heeft iedere kerk een link waarachter meer informatie gevonden kan worden.

De inspiratiematrix is als bijlage 3 bij deze visie gevoegd. Daarnaast is ook het excelbestand meegeleverd, wat het zoeken middels filters vergemakkelijkt.

Bijlage 1

Kerkenpaspoort

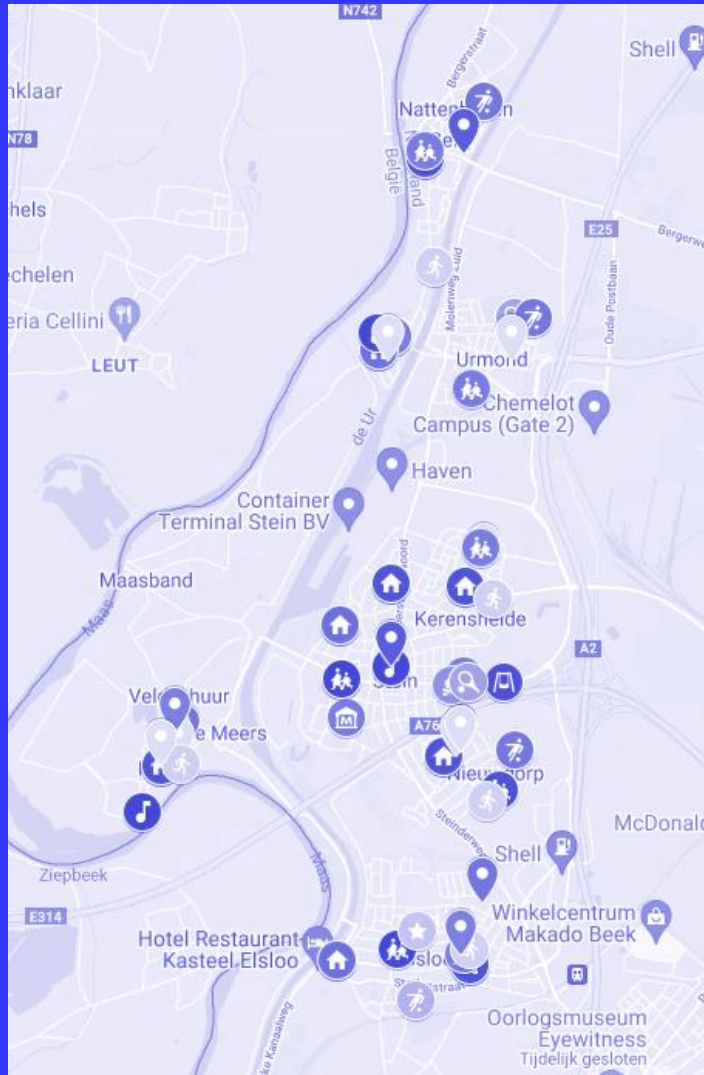
R—O

Kerkenpaspoort

Gemeente Stein

Interactieve kaart Voorzieningen

[Klik hier of op de kaart om de kaart in google maps te openen](#)

- Kerken
- Scholen, IKC's
- Binnensport
- Buitensport
- Gemeenschapshuizen, ontmoetingsruimten (welzijn)
- Cultuur
- Jeugdvoorzieningen
- Locaties buiten gebruik

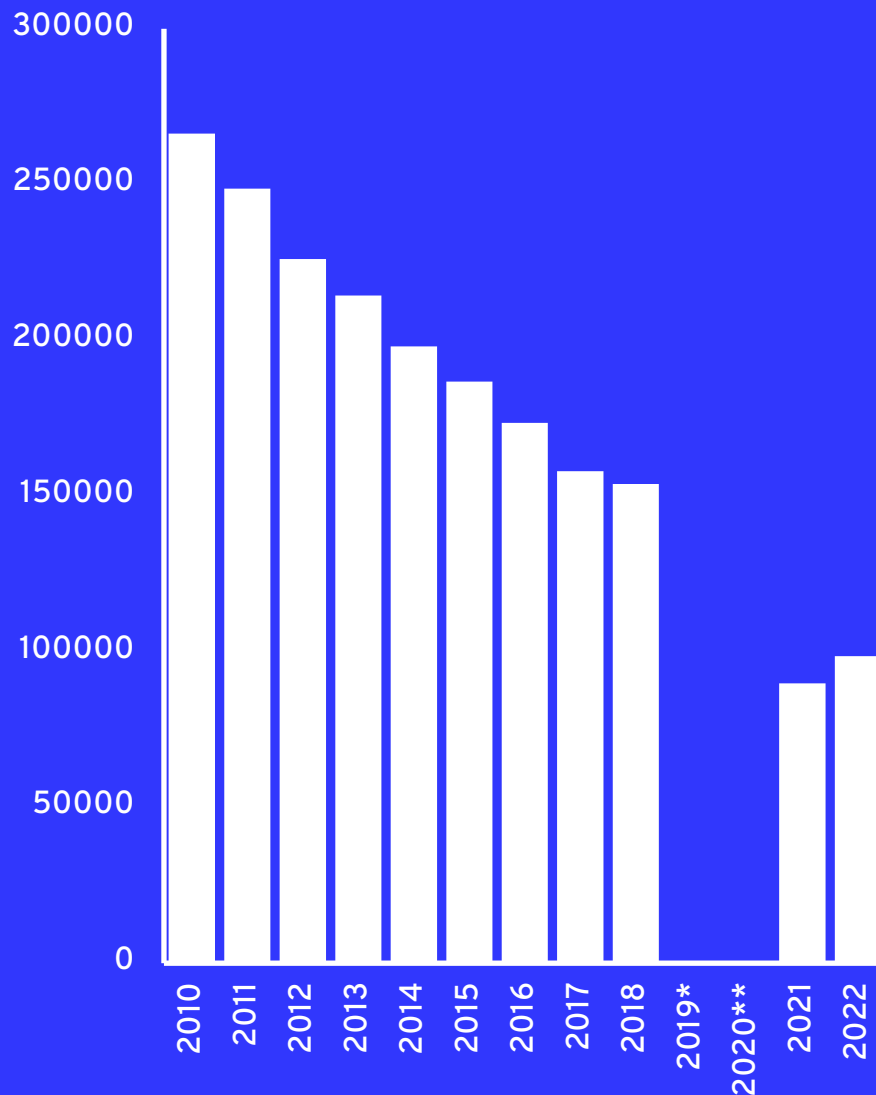
Kerkgangers Nederland

Hiernaast is de ontwikkeling van het aantal kerkgangers per weekend weergegeven. De gegevens zijn afkomstig van het Kaski.

* In 2019 heeft er om onbekende reden geen telling plaatsgevonden

** In 2020 heeft er i.v.m. corona geen telling plaatsgevonden

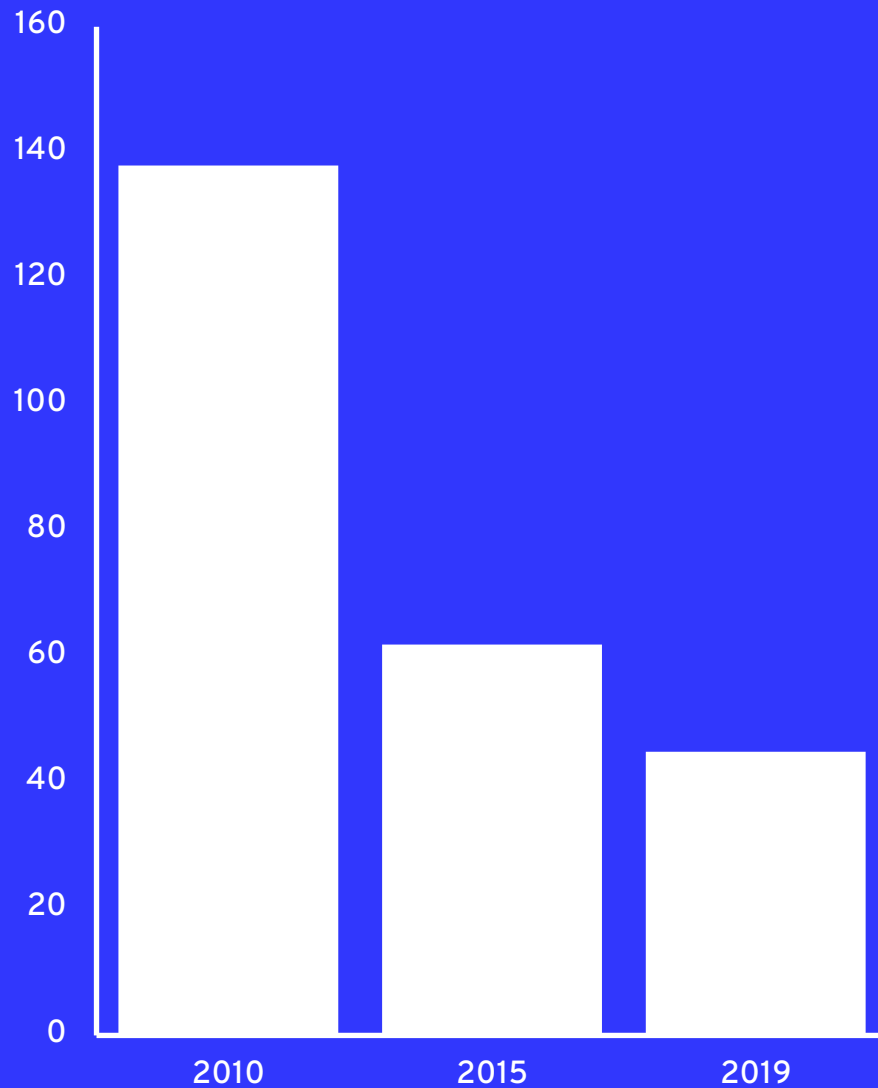
*** * In eerdere Kerncijfers werd het kerkbezoek in het weekend geteld in het voorjaar (maart of april) maar weergegeven als een gemiddeld weekend in het jaar ervoor (bijv. de telling in maart 2018 werd weergegeven als het kerkbezoek over 2017). Deze vertekening in de tijd is vanaf deze Kerncijfers gecorrigeerd.

Kerkgangers gemeente Stein (gemiddeld)

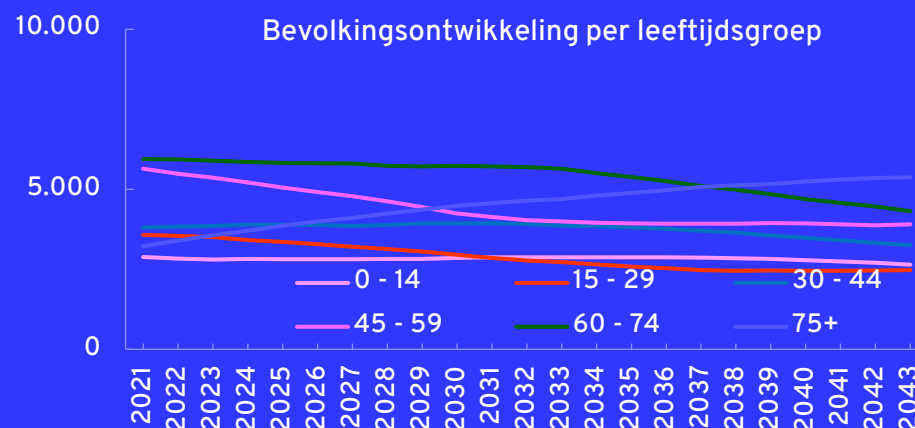
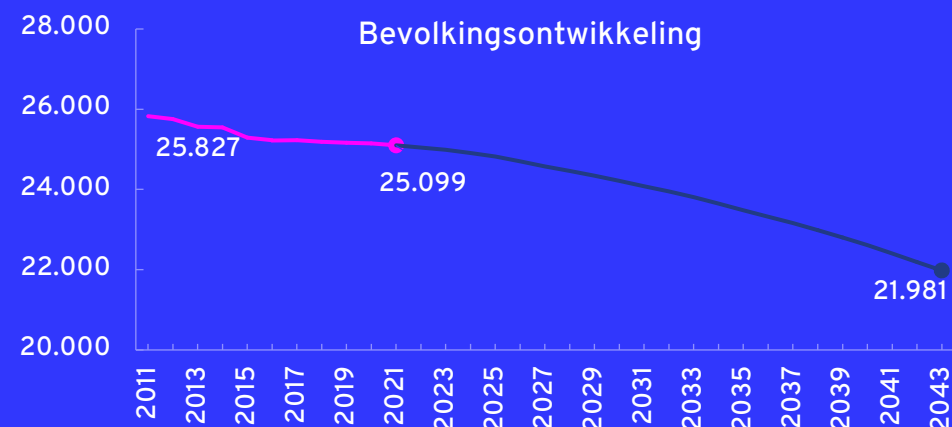
De ontwikkeling van het aantal kerkgangers in de gemeente stein is gebaseerd op de gegevens van:

- De Martinuskerk in Stein
- De Kapel van het Bitter Lijden in Stein
- De Protestantse kerk in Urmond

Demografische ontwikkeling Gemeente Stein

- Op dit moment bevindt de grootste groep inwoners zich binnen de leeftijdscategorie 45 – 65 jaar.
- Zoals vele Limburgse gemeentes heeft ook de gemeente Stein te maken met een dalende alsook vergrijzende bevolkingssamenstelling. Tegelijkertijd is in de categorieën 15-29 en 45-49 jaar een voorzichtig stijgende tendens te zien.

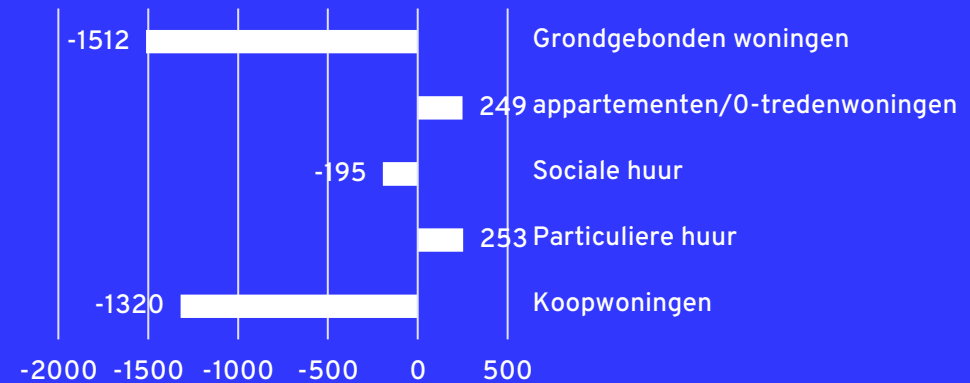

Bron: E'til prognose provincie Limburg 2011 – 2043 via dataportaal Provincie Limburg

Woningvoorraad en huishoudens

Gemeente Stein

- De woningvoorraad in Stein typeert zich met name door het grote aandeel grondgebonden ééngezinswoningen.
- De verwachting is dat in 2040 een overschot aan grondgebonden woningen ontstaat (ruim 1500). Verder blijkt uit de tweede figuur dat er een mismatch is: te veel eengezinswoningen en te weinig appartementen/0-treden woningen (+249). Ook is er een surplus aan koopwoningen (1320) en sociale huur (195) ten opzichte van particuliere huur (253), die als een kansrijk segment wordt gezien in de gemeente Stein.
- De woonzorgvragen nemen de komende decennia toe onder impuls van de motor van de vergrijzing.
Het totaal aantal ouderen met een zorgvraag loopt op tot 1.984 personen in 2035. Een kleine 20% van hen zal gebruik maken van intramurale voorzieningen, voornamelijk in de verpleeg-huiszorg. De overige 80% heeft een woonzorgvraag en zal die extramuraal invullen. Daarbij is vooral de groep “verzorgd wonen” (VW) van belang.

• Kerkenpaspoort • Martinuskerk, Stein

Adres	Wilhelminaplein 1, 6171 EN
Plaats	Stein
Eigenaar	Parochiecluster Stein
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1884
Bouwstijl	Neogotisch
Architect	Hubert van Groenendael
Zitplaatsen	311
Oppervlakte	744 m ² (conform BAG viewer)

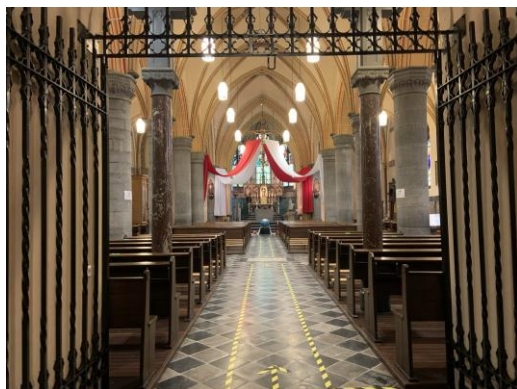
Rijksmonument
34834

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische kenmerken

De kerk heeft een neogotische stijl, met een driebeukig schip, een transept en een koor met een vijfzijdige apsis. De toren is vierkant en heeft een ingesnoerde naaldspits. De kerk is gebouwd van mergelsteen, die afkomstig is uit de nabijgelegen groeven. De kerk heeft verschillende bouwkundige elementen die getuigen van de geschiedenis en de cultuur van de streek, zoals de grafstenen, de muurschilderingen, de glas-in-loodramen en het orgel. De grafstenen zijn vooral van adellijke families die in Stein woonden of er begraven wilden worden. De muurschilderingen dateren uit de 16e eeuw en tonen taferelen uit het leven van Christus en Maria. De glas-in-loodramen zijn gemaakt in de 19e en 20e eeuw en hebben verschillende thema's, zoals de heiligen, de sacramenten en de oorlog. Het orgel is een bijzonder instrument dat in 1770 werd gebouwd door de beroemde orgelbouwer Bätz uit Utrecht.

Gebruik & bijzonderheden

- Niet alle financiële gegevens zijn beschikbaar
- De pastorie is verkocht.
- Er is een parochiekantoor en colombarium. Verder zijn er géén kerkelijke bezittingen.
- De fanfare, schutterij, scouting en carnavalsvereniging zijn verder met de kerk betrokken.
- In de kerk vindt het patroonsfeest, de carnavalsmis en het vredeslicht plaats. Ééns in de vijf jaar vindt de Mariaprocessie plaats.

• Kerkenpaspoort • Martinuskerk, Urmond

Adres	Sint Maartenstraat 1, 6129 CV
Plaats	Urmond (gem. Stein)
Eigenaar	Parochiecluster Stein
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1953
Bouwstijl	Wederopbouw (zaalkerk)
Architect	Frits Peutz
Zitplaatsen	450
Oppervlakte	958 m ² (conform BAG viewer)

Waardevol
U015

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische kenmerken

De Martinuskerk in Urmond is een bijzonder voorbeeld van de naoorlogse kerkarchitectuur in Limburg. De kerk is ontworpen door de bekende architect Frits Peutz, die ook verantwoordelijk was voor de Nicolaaskerk in Meyel en het Glaspaleis in Heerlen. De kerk is gebouwd tussen 1955 en 1956 als vervanging van de oude Martinuskerk uit 1793, die nu als cultureel centrum dient. De nieuwe kerk is een georiënteerde, bakstenen en betonnen pseudobasiliek met een iets hogere westbouw en een bescheiden klokkentoren achter het priesterkoor. Het meest opvallende element van de kerk is het zogenaamde tentzeilgewelf, dat symbool staat voor de tocht van de christenen naar het eeuwige leven. De kerk heeft een sober interieur met non-figuratieve glas-inloodramen en een orgel uit 1896. De kerk is gewijd aan Sint-Martinus, de patroonheilige van Urmond.

Gebruik & bijzonderheden

- Niet alle financiële gegevens zijn beschikbaar
- De pastorie is verkocht.
- Overig kerkelijk vastgoed bestaat uit 5,5ha grond, die verpacht wordt.
- De Stichting kleine monumenten maakt gebruik van de sacristie.
- Schutterij, fanfare, carnavalsvereniging, vrouwenvereniging, seniorenvereniging, scouting zijn verder met de kerk betrokken.
- In de kerk vinden de dodenherdenking, carnavalsmis, patroonfeesten van de schutterij en de fanfare, moederdagviering, en het vredeslicht plaats.

Waardering beeldbepalend bouwwerk of gebouw

Kerngegevens

Nummer:	U015
Naam:	RK-St. Martinuskerk
Adres:	Sint Maartenstraat 1
Plaats:	Urmond
Bouwstijl:	wederopbouw
Kerndatering:	1955-1956
Oorspronkelijke functie:	kerk

Typering

RK-St. Martinuskerk, gebouwd in 1955-1956 naar ontwerp van architect F.P.J. Peutz. Het betreft een georiënteerde, bakstenen en betonnen pseudobasiliek met iets hogere westbouw en bescheiden klokkentoren achter het priesterkoor. In de voorgevel bevinden zich drie naast elkaar gelegen toegangsdeuren met een halfronde betonnen luifel. Boven de deuren is een grote (tot onder de daklijn) vensterpartij van glas-in-lood in een betonnen raamwerk aanwezig. De zijgevels zijn identiek opgebouwd. In elke gevel staan zes hoge ramen in een betonnen omlijsting. De achterzijde is geheel blind. De bolwelvende achtergevel wordt in het midden gedomineerd door een klokkentoren op vierkant grondplan en twee absiden, die afgedekt worden door het overstekende zadeldak. De daken zijn gedekt met dakpannen.

Waardering

Het object is cultuurhistorisch waardevol vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang, architectuurhistorische, en / of architectonische waarden en/of (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat:

Cultuurhistorie

- De kerk is van betekenis voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een culturele, ruimtelijke en geestelijke ontwikkeling.

Situationele en ensemble waarden

- Het object doorbreekt en doet afbreuk aan de historische nederzettingsstructuur. Voor de bouw van de kerk is een gedeelte van de lintbebouwing in de Grotestraat verwijderd en is hier een plein aangelegd dat zich niet voegt in de oorspronkelijke ruimtelijke structuur.

Vormgeving en architectonische waarden

- De kerk is van architectuurhistorisch/architectonische betekenis in relatie tot de esthetische kwaliteit van het ontwerp.

Gaafheid en herkenbaarheid

- De kerk bezit een hoge mate van architectonische gaafheid. Het object wekt een oorspronkelijke indruk of heeft veranderingen ondergaan waarbij het oorspronkelijke beeld herkenbaar is gebleven.
- Het object is van belang in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.

Zeldzaamheid

- Het object bezit op lokaal niveau een functionele zeldzaamheid in relatie tot de gaafheid van het object.
- Het object is van belang vanwege het bijzondere materiaalgebruik, de bijzondere detaillering of bijzondere ornamenten.

Waardevolle elementen:

- De baksteen architectuur.
- De glas-in-lood ramen en de betonvensters.

Uitgangspunten voor wijzigingen aan het object:

- Behoud van de historische bouwmassa.
- Behoud van de dakvorm en richting.
- Behoud van de gevels en waardevolle elementen van de gevels.

Bescherming:

Het gehele exterieur van de op de verbeelding aangegeven bouwvlak

• Kerkenpaspoort • Sint-Michaëlkerk, Berg aan de Maas

Adres	Sint Maartenstraat 1, 6129 CV
Plaats	Berg aan de Maas (gem. Stein)
Eigenaar	Parochiecluster Stein
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1957 (huidige verschijningsvorm)
Bouwstijl	Neoromaans
Architect	Harry Koene, Caspar Franssen
Zitplaatsen	628
Oppervlakte	1000 m ² (conform BAG viewer)

Waardevol
U002

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische kenmerken

De kerk, gewijd aan aartsengel Michaël, staat op een natuurlijke verhoging in het landschap. Rechts van de kerk ligt de lagere school. De kerk is omgeven door plantsoenen. Achter de kerk ligt de begraafplaats. De omliggende bebouwing bestaat uit particuliere woningen. De kerk is een niet-georiënteerde bakstenen neoromaanse kruisbasiliek in romaniserende trant. De fundamenteën van de kerk stammen uit 1825, in 1905 werd deze verbouwd en vergroot. In de jaren daarna is de kerk een aantal keer vergroot, de laatste keer was in de jaren '50 – de kerk groeide toen van 190 naar 628 zitplaatsen. In 1959 werd de kerk zoals deze in de huidige vorm bekend is, ingezegend.

Gebruik & bijzonderheden

- Niet alle financiële gegevens zijn beschikbaar
- De pastorie is verkocht.
- er zijn geen andere kerkelijke bezittingen.
- Het comité Oogstdankfeesten, Harmonie, comité dodenherdenking, carnavalsvereniging en de scouting hebben kerkelijke betrokkenheid.
- In de kerk vinden de oogstmis, patroonsfeest, dodenherdenking, de caravalsmis en het vredeslicht plaats.
- De kerkelijke betrokkenheid en inkomsten zijn zorgwekkend laag, hierover meer in de rapportage.

Waardering beeldbepalend bouwwerk of gebouw

Kerngegevens

Nummer:	U002
Naam:	RK-St. Michaelskerk
Adres:	Kerkstraat 17
Plaats:	Berg a/d. Maas
Bouwstijl:	Neo Romaans
Kerndatering:	1842, 1905 en 1959
Oorspronkelijke functie:	kerk

Typering

Tegen een grotendeels uit de 19de en begin 20ste eeuw stammend, Neo Romaans kerkgebouw werd in 1958/1959 een ruim transept met rechtgesloten koorpartij, toren en sacristie gebouwd. De kerk als geheel kan thans getypeerd worden als een bakstenen kruisbasiliek in romaniserende trant. De toren staat aan de noordzijde van de kerk in de hoek van het transept.

Waardering

Het object is cultuurhistorisch waardevol vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang, architectuurhistorische, en / of architectonische waarden en/of (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat:

Cultuurhistorie

- De kerk is van betekenis voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een culturele, ruimtelijke en geestelijke ontwikkeling.

Situationele en ensemble waarden

- Het object is van betekenis als onderdeel van en is ondersteunend aan de historische nederzittingsstructuur, waarvan de oorspronkelijke ruimtelijke structuur nog herkenbaar aanwezig is.
- De bouwmassa is ruimtelijk bepalend c.q. markant voor de omgeving en vormt een landmark.
- De bouwmassa heeft mede in relatie tot zijn omgeving een bijzondere beleving en is belangrijk voor de identiteit van de omgeving.

Vormgeving en architectonische waarden

- De kerk is van architectuurhistorisch/architectonische betekenis in relatie tot de esthetische kwaliteit van het ontwerp.

Gaafheid en herkenbaarheid

- De kerk bezit een hoge mate van (architectonische) gaafheid. Het object wekt een oorspronkelijke indruk of heeft veranderingen ondergaan waarbij het oorspronkelijke beeld herkenbaar is gebleven.
- Het object is van belang in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.

Zeldzaamheid

- Het object bezit op lokaal niveau een bouwhistorische en functionele zeldzaamheid in relatie tot de gaafheid van het object.
- Het belang van het object vanwege het bijzondere materiaalgebruik, de bijzondere detaillering of bijzondere ornamenten
- Onder het koor zijn nog archeologische resten aanwezig van middeleeuwse voorgangers van de kerk, waarvan de omvang nog op de kadastrale minuutkaart is aangegeven. De restanten zijn van archeologische en bouwhistorische betekenis en hebben vanwege ouderdom zeldzaamheidswaarde.

Waardevolle elementen:

- De baksteen architectuur.
- De toren.
- De natuursteenelementen.
- De raam en deuropeningen.
- De glas-in-lood ramen.

Uitgangspunten voor wijzigingen aan het object:

- Behoud van de historische bouwmassa.
- Behoud van de dakvorm en richting.
- Behoud van de gevels en waardevolle elementen van de gevels.

Bescherming:

Het gehele exterieur van de op de verbeelding aangegeven bouwvlak.

• Kerkenpaspoort • Kapel van het Bitter Lijden, Stein

Adres	Sint Maartenstraat 1, 6129 CV
Plaats	Stein
Eigenaar	Privé (familie Janssen-Meuleberg)
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1972
Bouwstijl	Modern (zaalkerk)
Architect	Geurt Pepels
Zitplaatsen	120
Oppervlakte	196 m ² (conform BAG viewer)

Waardevol
S207

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische bijzonderheden

De Kapel van het Bitter Lijden is gelegen in een woonwijk in Stein, op de hoek van Vaart en de Begijnenstraat. De bouw van de kapel is gestart in 1972 en in 1973 werd deze in gebruik genomen. De kapel heeft een nagenoeg vierkante plattegrond met afmetingen van ongeveer 20 bij 20 meter en één afgeschuinde hoek. Het gebouw is opgetrokken uit gele bakstenen en delen van glassteen, en heeft één bouwlaag met een plat dak. Op de buitenmuren zijn kruisjes aangebracht, vergelijkbaar met die van de kruisweg. Het dak wordt gekenmerkt door drie kruisen van neonlicht. Binnenin is de ruimte afgewerkt met een natuurstenen vloer en een houten plafond. De kapel biedt plaats aan ongeveer 200 personen.

Gebruik & bijzonderheden

- Financiële gegevens zijn niet beschikbaar, omdat het een privé kapel betreft.
- De kapel is het enige kerkelijke vastgoed van de eigenaar.
- Er is één zangkoor dat gebruik maakt van het gebouw om te repeteren.
- De kapel heeft een bedevaart functie en trekt daarmee een vaste bezoekersgroep.
- Één keer per maand vindt de biecht plaats.
- Het aantal vrijwilligers is nog stabiel maar blijft wel een punt van zorg voor de toekomst.

Waardering beeldbepalend bouwwerk of gebouw

Kerngegevens

Nummer:	S207
Naam:	N.v.t.
Adres:	Vaart 1
Plaats:	Stein
Bouwstijl:	modere bouwstijl
Kerndatering:	1973
Oorspronkelijke functie:	Kapel van 'Het Bitter Lijden van Jezus en Maria', toegewijd aan Theresia Neumann

Typering

geschiedenis:

Bertha Meuleberg-Meijers (1917 - 1995) woonde met haar gezin in de Steegstraat (huisnummer 14) en leed vanaf 1961 aan gewrichtsreuma. Via een vriendin kreeg zij in 1965 ter geestelijke ondersteuning een boekje over de kort tevoren overleden Thérèse Neumann. De Duitse Thérèse Neumann (1868-1962) werd na een zwaar lijden wonderbaarlijk genezen. Daarna had Neumann meer dan 700 visioenen en mystieke ervaringen, die zij heeft verwerkt in een boekje. Na het lezen van het boekje hield mevrouw Meuleberg een novene. Op de vierde dag van de novene hoorde zij klopgeluiden, op de vijfde en zesde dag heeft Thérèse Neumann met haar gesproken. Aan het einde van het novene, op vrijdag 3 september 1965, had zij tenslotte een verschijning van Thérèse Neumann, stond op uit bed en was genezen: de reumaknobbels op de handen waren weg en ze kon haar knieën weer buigen.
Zie vervolg blad 2

Als boete besloot ze haar grote eetlust te matigen en het vele roken op te geven. Neumann had haar in Steinder dialect toegesproken en gevraagd na haar genezing eerst een bedevaart naar haar geboorteplaats Konnersreuth te maken en vervolgens in Stein een kapel te stichten gewijd aan het lijden van Christus en Maria.

Sindsdien ging Bertha in de regel elk jaar naar Konnersreuth op bedevaart en werden plannen gemaakt voor het stichten van een kapel. Op 27 maart 1970 gebeurde er echter nog iets wonderbaarlijks in de woning van Bertha aan de Steegstraat 14. Het kruisbeeld in de gang van het huis ging bloeden. Dit verschijnsel raakte via de familie en vrienden verder bekend. Dit leidde tot een cultus die uitgroeide tot een bedevaart naar het huis, waar vereerders samen kwamen. De voortdurende toestroom van mensen legde een sterk beslag op het gezinsleven. De familie had last van een gebrek aan privacy en kwam soms niet meer aan eten toe. 's Avonds was men dikwijls met 30 à 40 personen in huis of op het erf om te bidden.

Op 28 mei 1971 hechtte de gemeenteraad goedkeuring aan het verzoek van mevrouw Meuleberg voor de verkoop van grond (ca. 1100 m²; kadastraalnr. B 3490) ten behoeve van een kapel.

In september 1973 werd de kapel gebouwd en in gebruik genomen. Het ontwerp was van de Steinder wethouder (1946-1962) en architect Geurt Pepels.

Door de realisatie van de kapel was de devotie voor het bloedende kruis (dat immers elders stond) verminderd. Het kruis kon op verzoek in het huis van de Meulebergs worden vereerd. Destijds kwamen er dagelijks nog wel mensen naar de Steeg waar het kruisbeeld nooit publiek (in de kapel) te zien is geweest, en nog slechts bij uitzondering aan individuele vereerders werd getoond.

Beschrijving:

De kapel, met een nagenoeg vierkante plattegrond met een afmeting van ca 20 x 20 meter en één afgeschuinde hoek, is opgetrokken uit gele bakstenen en delen van glassteen, is één bouwlaag hoog en afgedekt met een platdak. In de buitenmuren zijn kruisjes (als van de kruisweg) aangebracht. Op het dak staan drie kruisen van neonlicht. Van binnen is de ruimte afgewerkt met een natuurstenen vloer en een plafond van houten delen. De kapel kan circa 200 personen bevatten.

In het midden van de kapel staat een stenen altaar met daarop zes kaarsen, een bronzen tabernakel met twee engelen op de deurtjes met daar bovenop een kruisbeeld (in vorm vergelijkbaar met het bloedende kruis) met overhuiving en twee kaarsenstandaards. Onder het altaar staat een gekleurde pietà in gips en achter het altaar bevindt zich een glaswand met een kruisbeeld van ca. 1 meter; voor het altaar staan twee communiebanken.

Waardering

Het object is cultuurhistorisch waardevol vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang, architectuurhistorische, en / of architectonische waarden en/of (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat:

Cultuurhistorie

- Het pand is van betekenis voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een sociale en geestelijke ontwikkeling
- Het object is van betekenis in de herinnering van de plaatselijke bevolking.

Situationele en ensemble waarden

- Het pand is gelegen aan de Vaart. Aan deze weg, die in de tweede helft van de 19^e eeuw werd aangelegd en enkele solitaire huizen bevatte, ontstond omstreeks de jaren 70 van de vorige eeuw een aaneengesloten bebouwing, samen met de ontwikkeling van de wijk tussen de Heerenstraat en het Houterend.

Vormgeving en architectonische waarden

- Het pand is van betekenis in relatie tot het ontwerp van het pand, dat is gemaakt door de plaatselijke architect en voormalig wethouder Geurt Pepels

Gaafheid en herkenbaarheid

- De historische bouwmassa en de gevels zijn gaaf bewaard gebleven.

Zeldzaamheid

- De kapel is zeldzaam als laat voorbeeld van een devotie en bedevaart locatie

Waardevolle elementen:

- Niet van toepassing.

Uitgangspunten voor wijzigingen aan het object:

- Behoud van de historische bouwmassa.
- Behoud van de dakvorm en richting.
- Behoud van de compositie van de gevels.

Bescherming:

De bouwmassa en de gevels van het op de verbeelding aangegeven bouwvlak.

• Kerkenpaspoort • Protestantse Kerk, Urmond

Adres	Grotestraat 67, 6129 CN
Plaats	Urmond (gem. Stein)
Eigenaar	Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal
Denominatie	Protestants
Bouwjaar	1686
Bouwstijl	Classicistisch
Architect	Ds. T. Otten, Ds. A. Olivier, Ds. H. Hermanni
Zitplaatsen	80
Oppervlakte	123 m ² (conform BAG viewer)

Rijksmonument
34840

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische bijzonderheden

De Protestantse kerk ligt in Oud-Urmond op een heuvel aan de Grote Straat. Het kerkje is in 1685 gebouwd. Het is een wit geschilderde, eenbeukige classicistische kerk met rond gesloten koor, dakruiter en een voorzijde met vlakke topgevel. De kerk is omgeven door een tuin, een kleine begraafplaats en bebouwing en is te bereiken via een hek en trappen naast de pastorie. Het kerkgebouw is een Rijksmonument (nr. 34840), heeft een oppervlakte van ca. 123 m² en heeft ca. 80 zitplaatsen. De pastorie staat aan de voet van de heuvel.

Gebruik & bijzonderheden

- De protestantse gemeente (eigenaar) heeft meerdere kerkelijke bezittingen, met name in Sittard-Geleen
- De protestantse kerk is pro-actief aanwezig in de regio door bijvoorbeeld betrokkenheid met de voedselbank en de wereldwinkel.
- De betrokkenheid van vrijwilligers is een punt van zorg. Daarnaast is de koster, die veel taken op zich nam, onlangs met pensioen gegaan en is er nog geen opvolger bekend.

• Kerkenpaspoort • Sint-Augustinuskerk, Elsloo

Adres	Op de Berg 9, 6181 GT
Plaats	Elsloo (gem. Stein)
Eigenaar	Parochie St. Augustinus, Elsloo en St. Jozef (federatie)
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1848-1849
Bouwstijl	Neoclassicistisch
Architect	J.H.J. Dumoulin
Zitplaatsen	250
Oppervlakte	449 m ² (conform BAG viewer)

Rijksmonument
34875

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische bijzonderheden

De Augustinuskerk ligt op het hoogste punt van de oude dorpskern van Elsloo. Via een trap leidt een smalle klinkerweg tussen twee oude huizen door en langs het goed onderhouden kerkhof naar de hoofdingang. Om de kerk ligt een kleine, parkachtige groenvoorziening. De kerk zelf is een niet-georiënteerde, drieschepige kerk met één zadeldak over drie schepen. De voorkant ligt op de zuidzijde en is voorzien van een vierkante toren met een balustrade, hoektorentjes en spits, die bijna geheel binnen het schip valt. Een ronde absis sluit de kerk af. De kerk zoals die nu bekend is, is in 1848-49 gebouwd en in de jaren 1963-65 en 2009-10 gerestaureerd. In 2015 is de kerktoren nog uitgebreid gerestaureerd. Het kerkgebouw is een Rijksmonument (nr. 34875), heeft een oppervlakte van ca. 449 m² en heeft ca. 250 zitplaatsen.

Gebruik & bijzonderheden

- Onbekend

• Kerkenpaspoort • Mariakerk, Elsloo

Adres	Dorine Verschureplein 11, 6181 AS Elsloo
Plaats	Elsloo (gem. Stein)
Eigenaar	Parochie St. Augustinus, Elsloo en St. Jozef (federatie)
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1958-1959
Bouwstijl	Wederopbouw (zaalkerk)
Architect	S. Dings
Zitplaatsen	1000
Oppervlakte	1371 m ² (conform BAG viewer)

Waardevol

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische bijzonderheden

De Maria- of Onze-Lieve-Vrouwekerk ligt aan het Dorine Verschurenplein in het centrum van het nieuwe gedeelte van Elsloo. Het Dorine Verschurenplein wordt als markt- en parkeerplaats gebruikt. Rondom het plein liggen winkels. De kerk sluit het plein af en is door haar grootte prominent aanwezig. De kerk is een niet-georiënteerde bakstenen pseudo-basiliek met een halfronde absis en dakruiter. Er is geen kerktoeren. De kerk is in 1958 gebouwd en in 1959 in gebruik genomen.

Gebruik & bijzonderheden

- Onbekend
- Mogelijk strategisch punt in de Transformatievisie Centrum Elsloo

Waardering beeldbepalend bouwwerk of gebouw

Kerngegevens

Nummer:	E046
Naam:	O.L. Vrouw Vrede des Harten
Adres:	Dorine Verschureplein 11
Plaats:	Elsloo
Bouwstijl:	traditionele bouwstijl
Kerndatering:	1959
Oorspronkelijke functie:	Kerk

Typering

Niet-georiënteerde bakstenen pseudo-basiliek met een halfronde absis en dakruiter en zonder toren, uit 1959, gelegen aan het Dorine Verschureplein.

Ruimtelijke context

De O.L. Vrouwekerk ligt met haar voorfront aan het Dorine Verschureplein in het centrum van het nieuwe gedeelte van Elsloo. Het Dorine Verschureplein wordt als markt- en parkeerplaats gebruikt. Rondom het plein liggen winkels. De kerk sluit het plein af en is door haar grootte prominent aanwezig.

Bouwgeschiedenis

De oude aan Sint-Augustinus toegewijde parochiekerk kwam door het graven van het Julianakanaal tussen 1921-1935 aan de rand van het dorp te liggen. Ten behoeve van het kanaal werden 50 huizen gesloopt die rondom de kerk lagen. Na de Tweede Wereldoorlog breidde Elsloo zich sterk uit in oostelijke richting. Het was duidelijk dat er een tweede kerk zou moeten verrijzen, die meer centraal zou liggen. (zie vervolg blad 2)

De Augustinuskerk zou bijkerk worden van het nieuwe Godshuis. Architect Dings onderzocht in oktober 1952 of het mogelijk zou zijn de oude kerk uit te breiden. Dit bleek met het oog op de bodemgesteldheid niet mogelijk. De vraag rees waar deze nieuwe kerk gebouwd moest worden. Parochie en gemeentebestuur hadden elk hun eigen opvatting en konden niet tot elkaar komen. Mgr. Lemmens formeerde in oktober 1953 met goedkeuring van gouverneur Houben een arbitragecommissie die alle argumenten wegende tot een bindend besluit moest komen. Pastoor Bertin en burgemeester Meijer van Elsloo zouden zich hierbij neer leggen. De commissie bestaande uit prof. Keulers van het Grootseminarie te Roermond, deken Steegmans van Meerssen en deputé Peters, bepaalde dat de nieuwe kerk op 'Brikkenwerk' diende te verrijzen, de locatie die eerder ook de parochie en de BBC al als beste gekozen hadden. Ondanks tegenstribbelen van de gemeenteraad van Elsloo, werd de kerk hier uiteindelijk gebouwd.

In juni 1953 bracht pastoor Berlin architect Dings ter stemming in het kerkbestuur, die hem vrijwel unaniem tot bouwmeester van de nieuwe kerk benoemde. Het bisdom sloot zich bij die keuze aan. Pastoor Bertin pelgrimeerde dat jaar naar Lourdes om zich geestelijk voor te bereiden om zijn taak als bouwpastoor. De aanbesteding vond plaats op 11 maart 1958. Aannemer Schreurs uit Sittard was de laagste inschrijver met 371.800 gulden. De eerste steenlegging vond plaats op 22 juni van dat jaar. Op 25 oktober 1959 consacreeerde Mgr. Moors de kerk.

Beschrijvingen van exterieur

De op het zuiden gerichte voorgevel van de O.L. Vrouwekerk heeft een inpandige narthex. Een arcade van drie korfbogen – die in alle ramen en boogconstructies terugkomen – geeft toegang tot de narthex. De bogen rusten op vierkante kolommen van Franse kalksteen. Boven de boogconstructie doorbreekt een groot uit drie korfbogen samengesteld raam de gevel. De raamtracering is uit Sibberblok vervaardigd. Narthex en raampartij staan in een korfbogig spaarveld. In de topgevel bevinden zich in ruitvorm gegroepeerd vier kleine raampjes. De topgevel is aan beide zijden uitgemetseld. De uitmetselingen steunen op aanzetstenen van Sibberblok. De gebouchardeerde holwelvende betonnen daklijst is voorzien van een bakstenen muizetandfries. Het schip heeft een met keramische pannen gedekt zadeldak. Op de overgang van schip naar koor staat een open dakruiter die bekroond wordt door een bol met kruis. Links en rechts van de narthex zijn twee met natuursteen omlijste vierkante venstertjes aangebracht. Een dubbele eikenhouten deur met bovenlicht geeft toegang tot de kerk. Twee kleinere deuren vormen zij- ingangen. De zijgevels zijn symmetrisch. Tegen de westelijke zijbeuk staat echter als een halve achthoek een devotiekapel. De met lessenaardaken gedekte zijbeuken zijn hoog en laten geen ruimte voor een lichtbeuk. De gevels van de zijbeuken worden door vijf ramen doorbroken. Net als in de voorgevel is Sibberblok gebruikt om een eenvoudig maaswerk te maken. Onder de ramen twee en vier zijn de biechtstoelen uitgemetseld. De daklijsten zijn identiek aan die van de voorgevel: een bakstenen muizentandfries met daarboven een betonnen daklijst. Het koor heeft aan elke zijde een laag 'transept', dat een beetje buiten de zijbeuk uitsteekt, maar aanzienlijk lager is en met lessenaardaken tegen het koor staat. Boven het lessenaardak heeft het koor twee vensters. Het koor wordt afgesloten door een lagere ingesnoerde absis. Deze heeft een half leien kegeldak. De absis heeft aan elke kant een groot venster.

De sacristie staat als een rechthoekig semi-zelfstandig gebouwtje onder een schilddak tegen de westelijke transeptarm. Qua materiaalgebruik en uitvoering is er geen verschil met de rest van de kerk. De vorm van de ramen is echter rechthoekig en niet korfbogig.

De kerk is voorzien van twee glas-in-loodramen met Maria-iconografie. Een raam toont in acht scènes het leven van Maria: de geboorte van Christus te Bethlehem; de visitatie, de annunciatie; de vlucht naar Egypte; de opdracht in de tempel; de kruisdraging; de pietà; Maria tenhemelopneming. Tot slot het gelovige volk dat zijn toevlucht zoekt tot Maria. Onder het raam staat de tekst: O.L.VROUW VD VREDE DES HARTEN. Het andere raam toont in tien scènes hoe engelen, profeten, heiligen, martelaren en gewone gelovigen de kroon dragen waarmee Maria in de hemel gekroond zal worden.

De bovenstaande beschrijving is grotendeels overgenomen uit het onderzoek naar wederopbouwkerken in Limburg, uitgevoerd door Monumentenhuis Limburg in 2003.

Waardering

Het object is cultuurhistorisch waardevol vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang, architectuurhistorische, en / of architectonische waarden en/of (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat:

Cultuurhistorie

-) De kerk is van betekenis voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een culturele, ruimtelijke en geestelijke ontwikkeling.

Situationele en ensemble waarden

-) Het object is gelegen aan het Dorine Verschureplein, een oude verzamelplaats voor vee, die vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw het nieuwe centrum van de kern vormt.

Vormgeving en architectonische waarden

-) De kerk is van architectuurhistorisch/architectonische betekenis in relatie tot de esthetische kwaliteit van het ontwerp.

Gaafheid en herkenbaarheid

-) De kerk bezit een hoge mate van architectonische gaafheid. Het object wekt een oorspronkelijke indruk of heeft veranderingen ondergaan waarbij het oorspronkelijke beeld herkenbaar is gebleven.

Zeldzaamheid

-) Het object bezit op lokaal niveau een functionele zeldzaamheid in relatie tot de gaafheid van het object.
-) Het object is van belang vanwege het bijzondere materiaalgebruik, de bijzondere detaillering of bijzondere ornamenten.

Waardevolle elementen:

- De baksteen architectuur en ornamenten
- De glas-in-lood ramen
- De natuursteenelementen
- Het leiendak van de absis
-

Uitgangspunten voor wijzigingen aan het object:

-) Behoud van de historische bouwmassa.
-) Behoud van de dakvorm en richting.
-) Behoud van de gevels en waardevolle elementen van de gevels.

Bescherming:

Het gehele exterieur van de op de verbeelding aangegeven bouwvlak

• Kerkenpaspoort • Sint-Jozefkerk, Meers

Adres	Schoolsteeg 1, 6181 NM
Plaats	Elsloo (gem. Stein)
Eigenaar	Parochie St. Augustinus, Elsloo en St. Jozef (federatie)
Denominatie	Rooms-Katholiek
Bouwjaar	1910
Bouwstijl	Eenbeuker
Architect	Eg. Joosten
Zitplaatsen	450
Oppervlakte	616 m ² (conform BAG viewer)

N.v.t.

Religieuze functie

Dorpskern

Architectonische bijzonderheden

De Sint-Jozefkerk is gelegen in Groot-Meers aan de Schoolsteeg. Voor de kerk ligt een plantsoen, achter de kerk is een tuinaanleg. Het is een driebeukige kerk met driezijdig gesloten koor en een ongelede toren met schilddak en dakruiter. De kerk is in 1910 gebouwd en in 1923 uitgebreid. De kerk heeft geen monumentale status en is ook niet als 'waardevol' opgenomen in het Erfgoedbeleid van de gemeente Stein. Het gebouw heeft een oppervlakte van 616 m² en heeft 450 zitplaatsen.

Gebruik & bijzonderheden

- Onbekend

Waardering beeldbepalend bouwwerk of gebouw

Kerngegevens

Nummer:	M037
Naam:	N.v.t. RK-St. Josephkerk
Adres:	Jofferenstraat 1
Plaats:	Meers
Bouwstijl:	Eclectisch met voornamelijk neo-gotische stijlelementen
Kerndatering:	1910
Oorspronkelijke functie:	kerk

Typering

RK-St. Josephkerk in Meers, daterende uit 1910, met uitbreiding in 1932. In 1910 werd een éénbeukige kerk met dakruiter, ontworpen door E. Joosten, die afkomstig was uit Valkenburg. De kerk verving de houten noodkerk die iets verderop lag in de Schoolsteeg. Voor die tijd gingen de inwoners van Meers naar de kerk in Elsloo. Tot 1932 bleef de kerk van Meers onder de parochie Elsloo rescorteren. Vanaf 1932 is er sprake van een zelfstandig parochie. Direct hierna werd de kerk uitgebreid naar ontwerp van Clemens Hardeman. De kerk kreeg toen zijbeuken en de huidige toren. Gelijktijdig werd het koor vergroot.

De niet-georiënteerde kerk bestaat uit een toren in het zuidoosten, een driebeukige schip met zes traveeën in basilicale opzet en een driesijdig gesloten koor met drie traveeën. De ongelede toren heeft een rechthoekig grondplan, twee galmgaten met galmborden aan drie zijden, een schilddak en een dakruiter. Zowel het middenschip als de zijbeuken hebben steunberen. Het koor heeft geen steunberen. Elke travee van het middenschip en het koor heeft een spitsboogvenster, elke travee van de zijbeuken heeft twee spitsboogvensters. De kerk is opgetrokken in baksteen met een plint van ruwe natuursteen blokken. De afdekkingen van de steunberen zijn van hardsteen, evenals de dorpels van de vensters en de omlijsting van de ingangspartij van de toren. Ook is boven de ingang van de toren een roosvenster aangebracht met natuurstenen venstertracering. De ramen van het middenschip hebben vensteromlijstingen uit lichtrode geprofileerde baksteen. De daken zijn voorzien van natuursteen leien. De vensters zijn grotendeels voorzien van glas-in-lood ramen.

Waardering

Het object is cultuurhistorisch waardevol vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang, architectuurhistorische, en / of architectonische waarden en/of (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat:

Cultuurhistorie

- De kerk van betekenis is voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een sociale en geestelijke ontwikkeling.
- Het object is van betekenis in de herinnering van de plaatselijke bevolking.

Situationele en ensemble waarden

- De kerk is centraal gelegen tussen de bebouwingsclusters klein Meers en groot Meers die langzamerhand aan elkaar zijn gegroeid. De kerk was hier een van de eerste aanzetten toe.
- Het pand heeft mede in relatie tot zijn omgeving een bijzondere beleving en is belangrijk voor de identiteit van de omgeving. De toren vormt een landmark in de kern.

Vormgeving en architectonische waarden

- Het pand is van architectonische betekenis in relatie tot de esthetische kwaliteit van het ontwerp van het pand.

Gaafheid en herkenbaarheid

- Het object bezit een hoge mate van architectonische gaafheid. Het object wekt een oorspronkelijke indruk of heeft veranderingen ondergaan waarbij het oorspronkelijke beeld herkenbaar is gebleven.

Zeldzaamheid

- Het pand bezit een architectonische en typologische zeldzaamheid in relatie tot de gaafheid van het object.

Waardevolle elementen:

- De dakruiter op de toren.
- De natuursteen leibedekking.
- De natuurstenen plint.
- De natuurstenen afdekkingen van de steunberen.
- De natuurstenen onderdorpels van de vensters.
- De natuurstenen omlijsting van de entree van de toren.
- De natuurstenen venstertraceringen.
- De vensteromlijstingen van geprofileerde rode baksteen.
- Het glas-in-lood.

Uitgangspunten voor wijzigingen aan het object:

- Behoud van de historische bouwmassa.
- Behoud van de dakvorm en richting.
- Behoud van de compositie van de gevels.
- Behoud van de waardevolle elementen van de gevels.
- Bij wijziging/herstel van de ramen en deuren in de gevels is het wenselijk om de oorspronkelijke indeling het materiaalgebruik en de detaillering te behouden.
- Behoud van de indeling en het materiaalgebruik van ramen en deuren.

Bescherming:

De bouwmassa, de gevels en waardevolle elementen van het op de verbeelding aangegeven bouwvlak.

Bijlage 2

Plan van Aanpak
'Kerk en Toekomst'

Kerk en Toekomst

Plan van Aanpak

Versie 0.3

Adviescommissie "Parochie Berg aan de Maas en de toekomst"

Berg en de Maas/Nattenhoven, augustus 2019

Versiehistorie			
Versie nr.	Datum	Status en wijzigingen	Auteur
0.1	4-06-2019		M. Wenmekers
0.2	14-7-2019	Aanpassingen nav bijeenkomst werkgroep op 4 juni 2019	M. Wenmekers
0.3	20-08-2019	Aanpassingen nav bijeenkomst werkgroep op 14 juli 2019	M. Wenmekers
0.4	21-08-2019	Aanpassingen nav bijeenkomst werkgroep op 20 augustus 2019	M. Wenmekers
0.5	26-08-2019	Conceptversie tbv distributie aan Kerkbestuur ivm vergadering op 9 september 2019	M. Wenmekers

Distributie		
Versie nr.	Datum	Naam
0.2	14-7-2019	Leden werkgroep "Kerk en Toekomst" tbv vergadering 16-7-2019
0.3	20-08-2019	Leden werkgroep "Kerk en Toekomst" tbv vergadering 20-08-2019
0.5	26-08-2019	Kerkbestuur tbv bespreking tijdens vergadering op 9 september 2019

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Aanleiding.....	3
Probleemstelling.....	4
Swot.....	4
Missie.....	5
Doelstelling.....	5
Resultaten.....	7
Afbakening.....	8
Bijlage 1.....	9

1 Inleiding

Het plan van aanpak “Kerk en Toekomst” is door de werkgroep “Parochie Berg aan de Maas en de toekomst” in samenwerking met pastoor Schwillens uitgewerkt in opdracht van het kerkbestuur van de parochie Berg aan de Maas. In dit plan van aanpak wordt de aanleiding tot de opdracht beschreven, de door de adviescommissie gestelde doelstelling en de adviezen van de commissie aan het kerkbestuur.

2 Aanleiding

Het zal U wellicht niet ontgaan zijn dat de katholieke kerk en daarmee ook de functie van de kerkgemeenschap in zijn algemeenheid de laatste jaren niet meer dezelfde belangrijke en centrale rol heeft gespeeld binnen het dagelijkse leven van een dorpsgemeenschap als voorheen.

E.e.a. heeft te maken met een terugval van het aantal praktiserende katholieken, de kerkelijke ontzuiling, en tegelijkertijd heeft dit ook te maken met het feit dat de katholieke kerk op een niet al te positieve manier in het nieuws is geweest. Denk hierbij o.a. aan de negatieve publiciteit naar aanleiding van seksueel misbruik binnen de kerk.

Dit heeft geresulteerd in een aantal neergaande trends en ontwikkelingen met name:

- Het vertrouwen in de katholieke kerk is teruggelopen;
- De kerkgang is de laatste jaren sterk gedaald;
- Pastoraal werk is minder zichtbaar geworden binnen de huidige maatschappij;
- Financiële situatie van de katholieke kerk is sterk verslechterd;
- Veel kerkgebouwen worden al voor totaal andere doeleinden gebruikt dan wel gesloopt.

Op grond van dit alles is de centrale rol met de daaraan verbonden verantwoordelijkheid van de katholieke kerk in het geding gekomen.

Ook binnen de parochie van Berg aan de Maas moet helaas geconstateerd worden dat onze kerk een vergelijkbare ontwikkeling doormaakt met als gevolg dat het voortbestaan van de parochie en het in stand houden van het kerkgebouw in het geding komen. Nog afgezien van het verlies voor de katholieke kerk als zodanig betekent dit ook een teloorgang van een stuk Limburgs erfgoed en meer in het bijzonder voor Berg aan de Maas, het verlies van een gezichtsbepalend gebouw voor het dorp. Naast dit alles zien we de kerk als een waardevol cultuurofgoed met een rijke historie en zoiets mag nooit verloren gaan!

Op grond van deze huidige situatie is in samenwerking met de nieuwe pastoor van onze parochie, pastoor Schwillens, een adviescommissie in het leven geroepen bestaande uit een aantal vrijwilligers die gezamenlijk de handen in elkaar geslagen hebben om de levensvatbaarheid en het voortbestaan van onze parochie een sterke impuls te geven en daarmee de toekomst van de kerkgemeenschap in Berg aan de Maas en Nattenhoven veilig te stellen.

Onder het motto “Parochie Berg aan de Maas en de toekomst” kan men het doel van deze adviescommissie als volgt omschrijven:

Het opstellen en implementeren van een strategisch aanpak, uitgewerkt in een plan van aanpak, om kerk en parochie wederom een meer centrale en veelzijdige rol toe te delen, zodat de handhaving van de Limburgse (kerkelijke) tradities, pastorale werkzaamheden en saamhorigheid in de ruimste zin van het woord gewaarborgd blijven voor de toekomst van onze parochie.

In bijlage 1 staan de leden van de adviescommissie vermeld.

3 Probleemstelling

- Het aantal praktiserend Katholieken is in de loop der jaren sterk teruggelopen.
- Het imago van de kerk heeft door de misbruikschandalen in de media maar ook door het (vermeende) gebrek aan flexibiliteit bij de kerkdiensten een forse deuk opgelopen.
- De zichtbaarheid van de kerk in ons dorp is minder zichtbaar en tastbaar. De Katholieke Kerk maakt geen onderdeel meer uit van ons dagelijks leven.
- Het aantal dopelingen, communicanten en vormelingen loopt terug. De groei van nieuwe parochianen stagneert hierdoor. De vergrijzing onder de parochianen is groot.
- Het aantal begrafenissen, bruiloften, doopsels, communicanten is in de loop der jaren sterk gedaald.
- Het verenigingsleven in Berg aan de Maas en Nattenhoven is nauwelijks nog betrokken bij de kerk. Bij thema Heilige Missen, zijn er nauwelijks nog leden van verenigingen aanwezig tijdens de kerkdienst, zelfs als zij een rol vervullen bij de Heilige Mis.
- Het aantal kerkdiensten in de weekenden is teruggebracht. Afwisselend wordt in de kerk van Urmond en in de kerk van Berg a/d Maas en Nattenhoven een kerkdienst georganiseerd. Het aantal deelnemers aan deze kerkdienst is zeer minimaal en het betreft meestal de oudere generatie.
- De jeugd is de toekomst. Dit geldt ook voor onze parochie. In het verleden was de samenwerking tussen de basisschool van Berg aan de Maas en onze kerk sterk. De school deed haar naam 'Katholieke school' eer aan. De basisschool is weliswaar nog steeds een Katholieke School in naam maar er worden tijdens de schooltijden geen kerkelijke activiteiten meer georganiseerd.

Praktisch gevolg van deze ontwikkelingen is dat de inkomsten van de parochie Berg aan de Maas onvoldoende zijn om de kosten te kunnen dekken. In de afgelopen jaren zijn de kosten tot een minimum teruggebracht. Veel onderhoudswerk wordt uitgevoerd door vrijwilligers. Aan de kostenkant kan niet veel meer bezuinigd worden. Aanvullende financiering vanuit het Bisdom is niet haalbaar. Het Bisdom kampt met een groot aantal kerken die in een vergelijkbare situatie zitten. De noodzaak om het tij te keren is groot. De huidige financiële situatie is voor onze parochie nog ongeveer 2 á 3 jaar dragelijk.

4 Swot

Een Swot (Strength, Weakness, Opportunity's, Threats) analyse geeft inzicht in de sterktes, de zwaktes, de kansen en de bedreigingen. De sterktes en zwaktes hebben betrekking op de eigen organisatie (in onze situatie dus de parochie Berg aan de Maas). Ze geven inzicht in de kwaliteiten van de parochie maar ook de verbeterpunten.

De kansen en uitdagingen hebben betrekking op de omgeving waarin de parochie opereert. Het geeft dus aan waar er mogelijkheden zijn waar we gebruik van kunnen maken maar ook uitdagingen waar we rekening mee moeten houden.

Kort samengevat: De Swot geeft inzicht in de eigen kracht, de verbeterpunten en hoe we zo goed mogelijk gebruiken kunnen maken van kansen en ons kunnen weren tegen bedreigingen. De Swot is door de adviescommissie gebruikt als model om de doelen en resultaten uit te werken.

Sterkte

- De komst van een nieuwe pastoor, die open staat voor actuele ontwikkelingen en bereid is om op een dynamische manier het voortouw te nemen, biedt perspectief naar de toekomst.
- Er is een werkgroepje (adviescommissie) bereid gevonden om na te denken over de toekomst van de parochie. Een aantal leden van deze werkgroep zullen ook een rol willen spelen bij het vormgeven van deze toekomst.
- Het Kerkkoor Sursum Corsa viert dit jaar haar 50-jarig jubileum. Dit koor is een aanwinst voor onze kerk.

- De parochie kan momenteel ook rekenen op de hulp van een aantal zeer loyale vrijwilligers. Deze mensen zijn we ook heel dankbaar voor hun hulp in de afgelopen jaren. We hopen ook dat we op hun bijdrage nog mogen rekenen in de komende jaren.

Zwakte

- Het imago van de parochie is verslechterd in de afgelopen 5 jaren.
- Er is geen binding meer met de basisschool Avonturijn en met de verenigingen binnen Berg aan de Maas/Nattenhoven.
- De huidige groep vrijwilligers is vergrijsd en zal uitgebreid moeten worden om de doelen te halen die we ons voor de eerste twee jaar en daarna voor de volgende acht jaar gesteld hebben.

Kansen

- Ondanks het feit dat het kerkgangers binnen de samenleving Berg aan de Maas/Nattenhoven sterk terugloopt, zien we wel dat een groot aantal inwoners emotioneel betrokken is bij het welzijn van onze kerk. Ze zien de kerk en het kerkgebouw niet graag verdwijnen uit Berg aan de Maas.
- De westerse samenleving wordt door een groot aantal mensen ervaren als materialistisch, koud en 'teveel gericht op het individu'. Als tegenhanger is er bij een aantal mensen steeds meer behoefte aan zingeving, samenhang, gemeenschapsvorming en traditie. Als parochie kunnen/moeten we hierop inspelen.

Bedreigingen

- Het imago van het instituut Kerk is in de afgelopen jaren verslechterd. De schandalen zijn breeduit gecommuniceerd in de media.
- Het aantal praktiserend Katholieken daalt.
- Veel inwoners van Berg aan de Maas/Nattenhoven hebben het idee dat parochies rijk zijn. Openheid over de financiering van onze parochie kan bijdragen om hen in te lichten. Een parochie krijgt geen bijdrage van de overheid en niet van het bisdom. Een parochie is op eigen middelen aangewezen.
- Het doorvoeren van een verandering kost veel inspanning en geduld. Het vereist doorzettingsvermogen, inlevingsvermogen en communicatieve vaardigheden.

5 Missie

We willen in de komende 10 jaren het volgende nastreven:

Kerk en parochie vervullen een centrale rol in onze samenleving (Berg aan de Maas en Nattenhoven) zodat de handhaving van de Limburgse (kerkelijke) tradities, pastorale werkzaamheden en saamhorigheid in de ruimste zin van het woord aanwezig blijven in onze parochie.

6 Doelstelling

Gezien de financiële noodzaak van onze kerk en de dreiging die er nu is ten aanzien van het voortbestaan hebben we de doelstelling gesplitst in een korte termijn doelstelling die we binnen 2 jaren willen behalen en een langere termijn doelstelling (5-10 jaren).

Doelstelling 2021

De inkomsten van onze parochie zijn niet kostendekkend. Er is een hoge urgentie om de inkomsten te vergroten. Het terugbrengen van de kosten (voor zover dit nog kan) en met name het vergroten van de

inkomsten zijn de hoofddoelen voor 2020-2021. Er is een absolute noodzaak om de financiële positie van de parochie Berg aan de Maas binnen 2 jaar gezond te maken.

We hebben een aantal subdoelen opgesteld die ervoor moeten zorgen dat we dit doel gaan bereiken. De eerste twee subdoelen zijn randvoorwaardelijk:

- Verbeteren imago door communicatie en het laten zien van verbeteringen.
- Het aantrekkelijk en op maat communiceren via verschillende kanalen (kerkblad nieuwe stijl, website, social media).
- Vrijwilligers werven die mee kunnen helpen bij het vormgeven van de communicatie, het organiseren van activiteiten om inkomsten te genereren en het uitwerken van de plannen ten aanzien van het pastoraal werk.
- In de lange-termijn-doelstelling willen we pastoraal werk actief inzetten om meer binding te krijgen met de inwoners van Berg aan de Maas/Nattenhoven. In de eerste twee jaar (2020-2021) werken we een plan uit om het pastoraal werk op te zetten (welke 'diensten' leveren we, wie en wat hebben we hiervoor nodig).

Aangezien hiervoor veel vrijwilligers nodig zijn, trekken we voldoende tijd uit om draagvlak te creëren in de samenleving.

- De belangrijkste inkomstenpost willen we realiseren door in de gemeente Stein te starten met 'Vrienden van de Kerk Berg aan de Maas/Nattenhoven'. Bij deze vorm van sponsoring benadrukken we dat de toekomst van onze kerk afhankelijk is van donaties van mensen die onze kerk een warm hart toedragen.
- Naast sponsoring door 'Vrienden van de Kerk' willen we ook inkomsten werven uit:
 - Inkomsten uit diensten (afscheid, herdenking, gebeds,...);
 - Inkomsten uit aanwezigheid tijdens kerkdiensten (schaal);
 - Bijdrage voor evenementen;
 - Individuele en/of eenmalige donaties.

Door:

- Aantrekkelijker maken van het kerkbezoek voor alle doelgroepen.
Denk aan de reguliere kerkdiensten maar ook de thema missen (Kerst, Pasen, Oogstdankfeest, buitenmissen, etc.).
- Financieel en pastoraal aantrekkelijker maken van onze kerk voor het organiseren van afscheidsdiensten/gebedsdiensten.
- Organiseren van evenementen, denk hierbij aan een Kerstconcert, Berg Creatief (tentoonstellingen van inwoners van Berg en Nattenhoven)
- Betere samenwerking met het verenigingsleven en buurtverenigingen. Op die manier vergroten we onze zichtbaarheid en het imago. Daarnaast kunnen we elkaar ondersteunen door onderling hand- en spandiensten te verrichten.

Doelstelling 2029

Het verwerven van een sterkere positie van onze Parochie in de gemeenschap Berg aan de Maas/Nattenhoven. Deze positie is financieel sterker maar levert daarnaast een actieve bijdrage binnen de gemeenschap om de handhaving van de Limburgse (kerkelijke) tradities, pastorale werkzaamheden en saamhorigheid in de ruimste zin van het woord te realiseren.

Door:

- Uitvoeren van de activiteiten zoals uitgewerkt in het plan Pastoraal werk.
- Behouden van de verworven gezonde financiële positie van onze Parochie door o.a. de band met de bereidwillige sponsors (Vrienden van de Kerk Berg aan de Maas/Nattenhoven) te intensiveren. Verder zullen er ook na 2021 evenementen georganiseerd worden om aanvullende inkomsten te genereren.

7 Resultaten

Resultaten 2021:

In 2020 en 2021 gaan we ons richten op: het verbeteren van het imago en de uitstraling, het vergroten van de inkomsten en het uitwerken van het plan pastoraal werk.

Uitstraling/Imago:

- Werven van vrijwilligers die de gangmakers worden van de verandering. Hierbij is het belangrijk dat ze beschikken over voldoende doorzettingsvermogen, inlevingsvermogen en communicatieve vaardigheden.
- Tbv de communicatie aan de inwoners van Berg aan de Maas en Nattenhoven starten we met een communicatieplan en de uitvoering van dit plan. Uitgangspunt is dat we in de toekomst meer gebruik gaan maken van de diverse mediakanalen (social media, website, kerkblaadje, posters, Omroep Stein etc.). Communicatie is een vak! Daarom willen we de hulp inroepen van professionals die ons op vrijwillige basis hierbij kunnen ondersteunen.
- Verrijken van de Heilige Mis (aankleding kerk, lectoren/lectrices, gospelkoor, kinderkoor...).
- Personaliseren van de uitvaartdiensten, het doopsel, de communie, het vormsel.
- Contact intensiveren met de school (kinderkunst voor in de kerk, bezoek aan de kerststal, rol van betekenis bij communicanten/vormelingen), scholieren deelname (levende kerststal, st. Maarten mis).
- Contact intensiveren met de verenigingen om hen te motiveren om een bijdrage te leveren aan onze doelen.

Inkomsten:

- Actief werven van sponsors: 'Vrienden van de Kerk'.
Een werkgroep gaat aan de slag met het vormgeven van deze manier van sponsoring. Er zijn een aantal aandachtspunten die hierbij in ogenschouw genomen moeten worden. Dit zijn ten eerste de communicatie naar de inwoners en wat dit betekent voor alle inwoners van Berg aan de Maas en Nattenhoven die al jarenlang gezinsbijdrage betalen.
- Aanvullende inkomsten genereren door:
 - Multifunctionele bijeenkomsten organiseren in onze kerk (gospel, muziekconcert, exposities, jeugdbijeenkomsten, etc.).
 - Thema H. Missen avanceren (Katholieke feestdagen, Oogstdankfeest, bv zegenen van bromfietsen) en aantrekkelijker maken voor het publiek.
 - Buitenactiviteiten organiseren (H. Mis in buitenlucht met picknick).

Opzet Pastoraal werk:

- Om de doelen van 2029 te kunnen realiseren is het belangrijk dat we tijdig starten met het uitwerken van het pastoraal plan in de periode september/oktober 2019.
Hierin wordt uitgewerkt welke diensten we willen aanbieden in het kader van pastoraal werk, de menskracht die we hierbij nodig hebben en de middelen/materialen die nodig zijn).

Resultaten 2029:

Groeiende rol van de Kerk in de samenleving (Berg aan de Maas en Nattenhoven):

- Werven vrijwilligers en sponsors voor Pastoraal werk.
De planning van de activiteiten zal aangepast moeten worden aan het tempo waarin we in staat zijn om vrijwilligers aan ons te verbinden.
- Uitvoeren van het plan Pastoraal werk.

Daarnaast:

- Actief blijven werven van sponsors: 'Vrienden van de Kerk'.
- Aanvullende inkomsten blijven genereren door Multifunctionele bijeenkomsten organiseren in onze kerk; Thema H. Missen te avanceren en buitenactiviteiten te organiseren.
- Intensiveren contacten met verenigingen in Berg aan de Maas en Nattenhoven en de basisschool Avonturijn.
- Blijvend verrijken van de Heilige Mis (aankleding kerk, lectoren/lectrices, gospelkoor, kinderkoor...). En het personaliseren van de uitvaartdiensten, het doopsel, de communie, het vormsel.

De resultaten van 2029 zijn bewust minder uitgewerkt. In 2021 worden de doelen en de resultaten van 2029 eventueel bijgesteld en aangescherpt. Dan is het plan Pastoraal werk uitgewerkt en afgestemd. Dan zijn ook de ervaringen met het organiseren van evenementen en het verrijken van de H. Mis bekend.

8 Afbakening

- Bij de herpositionering van onze Kerk in de Parochie Berg aan de Maas/Nattenhoven blijft het Katholiek geloof de basis. Bij het organiseren van thema H. Missen, multifunctionele bijeenkomsten en het moderniseren van de H. Mis wordt altijd vooraf met pastoor en kerkbestuur overlegd en toestemming gevraagd. Ook bij het organiseren van een afscheidsdienst/(gebeds)dienst heeft mijnheer Pastoor het laatste woord als het gaat over het inwilligen van de wensen van nabestaanden.
- De vorm en de invulling van het pastoraal werk vindt onder aansturing plaats van pastoor Schwillens.

Bijlage 1

De adviescommissie bestaat uit de volgende personen:

- Pastoor R. Schwillens (initiator van de adviescommissie)
- Mevr. J. van Noort (ondersteuning)
- Dhr. J. Mevis (voorzitter)
- Dhr. M. Jutten (vertegenwoordiging van huidige vrijwilligers Parochie Berg aan de Maas)
- Dhr. M. van Sloun (vrijwillig adviseur)
- Dr. J. Bouts (vrijwillig adviseur)
- Mevr. A. Heuts (vrijwillig adviseur)
- Mevr. P. Janssen-Wenmekers (vrijwillig adviseur)
- Mevr. M. van Erp-Wenmekers (vrijwillig adviseur)

Bijlage 3

Inspiratiematrix
herbestemde kerken

#	Naam kerk (of nieuwe naam)	Voormalig gebruik	Plaats	Bouwjaar	Monumentale status	Her- / nevenbestemming	Mets van verandering	Hoofdfunctie	Verdere beschrijving functie(s)	Potenitiële succesfactoren	Link
1	Petrus en Pauluskerk	Rooms-Katholieke kerk	Dinleord	1951	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Wonen & Horeca	Particuliere ondernemer, medewerking gemeente (sociaal-maatschappelijk)	https://tinyurl.com/2bhcd8db
2	Sint Clemenskerk (Flight Deck 53)	Rooms-Katholieke kerk	Hilversum	1914	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Trampolinepark	Bereikbaarheid, voldoende markt (stedelijk gebied)	https://www.herbestemming.nu/nieuws/trampolinepark-geomineerd-voor-hilversumse-architectuurprijs
3	Samenwĳjs Torenĳ (vml. Adrianuskerk)	Rooms-Katholieke kerk	Ezbeek	1936	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Onderwijs	Kinderopvang	Voldoende leerlingpotentieel / geen krimp	https://www.zavus.nl/portfolie-item/herbestemming-adrianuskerk-ezbeek-biosclan/
4	Havenkerk	Rooms-Katholieke kerk	Schiedam	1824	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Bijeenkomstfunctie (evenementen)	Centrale locatie (richtlocatie/ autobaan), faciliteiten	https://www.schiedamsnieuws.nl/start-restauratie-havenkerk-schiedam/
5	Sint Janskerk	Rooms-Katholieke kerk	Rosendaal	1839	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Samenkomstfunctie (evenementen)	Centrale locatie (richtlocatie/ autobaan), faciliteiten	https://www.boel.nl/projects/nl-jan-rosendaal/
6	Witte Kerkĳe	Oecumenische gemeenschap	Castrium	1908	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Wonen, Kantoor	Particulier verkocht	https://www.mooinoord-holland.nl/mooinoord-holland-inzendingen/witte-kerkĳe-duin-en-boschherĳen-bakĳum/
7	Witte Kerkĳe de Terp	Gerformeerde gemeenschap	Oudorp	1858	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Maatschappelijke dorpsfunctie	Dorpsinitiatief, medewerking gemeente noodzakelijk, actieve burgers	http://www.delerpoudorp.nl/
8	Remonstrante Kerk	Remonstrante Broederschap	Groningen	1883	Gemeentelijk monument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Bijeenkomstfunctie (evenementen), Kantoor	Professionele verhuurorganisatie, stichting Groninger kerken kartrekĳer	https://www.bisgroningen.nl/localities/remonstrante-kerk/
9	Zuiderkerk	Gerformeerde gemeenschap	Apeldoorn	1932	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Vier woningen & 6 appartementen (ontwikkelaar), vraag uit markt / locatie, verkocht	Informatiecentrum zandwinning	https://www.loekomstreligieusverfgoed.nl/artikelen/wonen-de-zuiderkerk-apeldoorn
10	Heilige Gemmakerk	Rooms-Katholieke kerk	Sanderbout	1952	geen	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Multifunctioneel centrum "Onder de 2 Toores"		http://www.mfcsandebout.nl/
11	Heilige Familiekerk Lichtenberg	Rooms-Katholieke kerk	Landgraaf	1964	geen	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Cultuurhuis Landgraaf		https://cultuurhuislandgraaf.nl/
12	Toorĳstenerk	Protestantse kerk	Guĳpen	1966	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Maatschappelijke dorpsfunctie	BMV 1 Gulper Hoes	https://www.aulgerhoes.nl/
13	Petrus en Pauluskerk	Rooms-Katholieke kerk	Schĳpperskerk	1949	geen	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Cultureel	Informatiecentrum zandwinning / culturele functie	Galerie Marie sinds 2017 / infocentrum zandwinning Grensmaas 2020	https://www.kerkgebouwen-in-limburg.nl/kerken/schĳpperskerk/petrus-en-paulus
14	Kerkĳe den Ham (Heilige nachten)	Oecumenische gemeenschap	Den Ham	1840	geen	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Extra inkomsten halen uit kerk, verhuur centraal geregeld, behoud als kerk	https://heligenachten.nl/accommodation/Aerk-den-ham/
15	Kerk van Noordbroek (Heilige nachten)	Protestantse kerk	Noordbroek	14e eeuw	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Extra inkomsten halen uit kerk, verhuur centraal geregeld, behoud als kerk	https://heligenachten.nl/accommodation/Aerk-van-noordbroek/
16	Kerkĳe 1621 (Heilige nachten)	Protestantse kerk	Jubbega	1864	geen	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Extra inkomsten halen uit kerk, verhuur centraal geregeld, behoud als kerk	https://heligenachten.nl/accommodation/Aerkĳe-1621-x-made-com/
17	De Witte kerk (Heilige nachten)	Nederlandse hervormde kerk	Henrik	1739	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Extra inkomsten halen uit kerk, verhuur centraal geregeld, behoud als kerk	https://heligenachten.nl/accommodation/de-witte-kerk/
18	Dorpskerk (Heilige nachten)	Nederlandse hervormde kerk	Oosterwolde	1735	Gemeentelijk monument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Extra inkomsten halen uit kerk, verhuur centraal geregeld, behoud als kerk	https://heligenachten.nl/accommodation/dorpskerk-oosterwolde-kom-slapen- vanaf -medio-september/
19	Pieter Stuyvesantkerk (Heilige nachten)	Nederlandse hervormde kerk	Pepĳerga	1537	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Extra inkomsten halen uit kerk, verhuur centraal geregeld, behoud als kerk	https://heligenachten.nl/accommodation/pieter-stuyvesantkerk/
20	De Maria Doodschapkerk (Heilige nachten)	Rooms-Katholieke kerk	Goirĳe	1848	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Overnachten (hotel) / werken / religie	Nachtelijke verhuur - behoud geloofsfunctie	https://heligenachten.nl/accommodation/Aerk/
21	Der AA kerk	Nederlandse hervormde kerk	Groningen	1492	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Cultureel	Bijeenkomstfunctie (evenementen), concerten, theater en tentoonstellingen	Beheerd door eigen stichting, kartrekĳer Oude Groninger Kerken	https://www.akerk.nl/
22	Hervormde kerk Leegkerk	Nederlandse hervormde kerk	Leegkerk	13e eeuw	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Toerisme	Toeristisch centrum, multifunctioneel gebruik (symposia / vrouwen)	Beheerd door eigen stichting, kartrekĳer Oude Groninger Kerken	https://www.bisgroningen.nl/localities/de-kerk-van-leegkerk
23	Hervormde kerk Wetsinge	Nederlandse hervormde kerk	Klein Wetsinge	1846	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Toerisme	Toeristisch centrum	Beheerd door eigen stichting, kartrekĳer Oude Groninger Kerken	https://www.kerkkleinwetsinge.nl/
24	Zorghuis Onze Lieve Vrouw	Rooms-Katholieke kerk	Kunrade	1933	geen	Doorbestemming met behoud kapel	Omkeerbaar	Zorg	Oudenzorgwoningen met kapel	Particuliere zorgondernemer, vergrijpende regio	https://www.delphinium-zorg.nl/zorghuis-onze-lieve-vrouw.html
25	De Twister	Rooms-Katholieke kerk	Horst	1962	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Onderwijs	Kinderopvang & Maatschappelijke functie	Voldoende grote, lichtinval, niet in sterk krimpende gemeenschap	https://rooĳgroep.nl/breed-educatief-centrum-norbertus-in-horst/
26	Sint-Annakerk	Rooms-Katholieke kerk	Breda	1905	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Kantoor	Open kantoorruimte	Voldoende vraag naar kantoorplekken (2.000+ m ²), stedelijke omgeving	https://oomenarchitecten.nl/alle-projects/herbestemming-sint-annakerk-breda
27	Cuyperkerk	Rooms-Katholieke kerk	Sas van Gent	1892	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Afhankelijk van lokale ondernemers, kartrekĳer		https://www.herbestemming.nu/projects/cuyperkerk-sas-van-gent
28	Heilig Hartkerk	Rooms-Katholieke kerk	Arnhem	1928	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Gezondheidscentrum	Meewerking lokale zorgondernemers (huisarts,thuiszorg,fysio e.a.)	https://www.herbestemming.nu/projects/hellig-hartkerk-arnhem
29	Geuzenkerk	Gerformeerde gemeenschap	Brielle	1873	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Woningen voor expats	Tijdelijke verhuur expats (2 kamers) & initiatiefnemer (particulier verkocht)	https://www.herbestemming.nu/projects/geuzenkerk-brielle
30	Bizar Bazar	Evangelische-Lutherse kerk	Arnhem	1898	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Hotel & Restaurant	Bereikbaarheid, voldoende markt (stedelijk gebied), uitbaters hotel/horeca	https://www.bizarbazar.nl/
31	Sint-Josephkerk	Rooms-Katholieke kerk	Amsterdam	1953	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Speelradĳs	Subsidie / pilot / out-of-the-box idee initiatiefnemer(s)	https://www.herbestemming.nu/projects/sint-josephkerk-amsterdam
32	Sint Vituskerk	Rooms-Katholieke kerk	Bussum	1884	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Appartementen	32 units, projectontwikkelaar, grootschalig pand - voldoende ramen	https://www.herbestemming.nu/projects/sint-vituskerk-bussum
33	Metaal Kathedraal	Rooms-Katholieke kerk	Utrecht	1857	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Kunstenaarsateliers en expositieruimte	Minimalistische renovatie / verhuur ruwe ruimtes	https://www.herbestemming.nu/projects/metaal-kathedraal-utrecht
34	Augustijnenkerk	Rooms-Katholieke kerk	Eindhoven	1898	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Hotel, restaurant en evenementenlocatie	Congreshotel, grootschalig, locatie, marktvraag	https://tinyurl.com/2p8u9f
35	Kapel Het Klooster Waalre	Rooms-Katholieke kerk	Waalre	1913	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Maatschappelijke dorpsfunctie	Meewerking Gemeente, initiatief vanuit gemeenschap	https://hetkloosterwaalre.nl/
36	Sint Gertrudis van Nĳvelkerk	Rooms-Katholieke kerk	Heerle	1862	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Gezondheidscentrum, dagkapel en maatschappelijke dorpsfunctie	Meewerking lokale zorgondernemers (huisarts,thuiszorg,fysio e.a.)	https://oomenarchitecten.nl/alle-projects/herbestemming-kerk-heerle
37	Broerenkerk	Nederlandse hervormde kerk	Zwolle	15e eeuw	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Ligging in centrum van een (middel)grote winkelstad	Ligging in centrum van een (middel)grote winkelstad	https://www.herbestemming.nu/projects/broerenkerk-zwolle
38	Hasselĳte Kerk	Rooms-Katholieke kerk	Tilburg	1898	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Maatschappelijke wĳkfunctie, bibliotheek	Samenbrengen belangen verscheidenheid aan partijen	https://www.herbestemming.nu/projects/hasselĳte-kerk-tilburg
39	Maarten Lutherkerk	Evangelische-Lutherse kerk	Weesp	1819	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Tandartsenpraktĳk	Initiatief door landarts, renovatie niet te duur	https://www.herbestemming.nu/projects/maarten-lutherkerk-weesp
40	Mariakerk	Rooms-Katholieke kerk	Deventer	15e eeuw	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Bijeenkomstfunctie (evenementen)	Centrale locatie (richtlocatie/ autobaan), faciliteiten	https://www.herbestemming.nu/projects/mariakerk-deventer
41	Deĳepetrus	Rooms-Katholieke kerk	Vuĳt	1884	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Bibliotheek, museum (tentoonstellingsruimte)	Grote kerk, subsidies noodzakelijk	https://www.deĳepetrus.nl/
42	Dominicanenkerk	Rooms-Katholieke kerk	Maastĳrĳcht	13e eeuw	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Winkel	Ligging in centrum van een (middel)grote winkelstad	https://www.herbestemming.nu/projects/boekhandel-selevyz-dominicanenkerk-maastĳrĳcht
43	Lourdĳeskerk	Rooms-Katholieke kerk	Zuidermeer	1934	geen	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Samenkomst	Maatschappelijke dorpsfunctie, religieuze functie	Sterke verbondenheid dorĳp/buurt, kartrekĳer	https://www.herbestemming.nu/projects/bourdeskerk-zuidermeer-nh
44	Oude Calixtus	Protestantse kerk	Groenlo	15e eeuw	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Samenkomst	Maatschappelijke dorpsfunctie, religieuze functie	Sterke onderlinge structuur verenigingen,behoud religieuze functie	https://www.herbestemming.nu/projects/oude-calixtus-groenlo
45	OLV onbevleĳt ontvangen	Rooms-Katholieke kerk	Arnhem	1911	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Appartementen	Particuliere eigenaar	https://www.herbestemming.nu/projects/olv-onbevleĳt-ontvangen-arnhem
46	Daniĳelskerk	Rooms-Katholieke kerk	Nĳmegen	1963	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Geestelijke gezondheidszorg	GGZ-instelling noodzakelijk, lay-out kerk moet zich lenen voor concept	https://www.herbestemming.nu/projects/daniĳelskerk-nĳmegen-0
47	Heilige Joseph	Rooms-Katholieke kerk	Alkmaar	1909	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Appartementen	Vier Kerken worden één kerk, behoud huidige functie	https://www.herbestemming.nu/projects/kerkĳuster-alkmaar-h-joseph-alkmaar
48	H Plus X	Rooms-Katholieke kerk	Alkmaar	1968	Geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Hospice met devotiekapel	Hospice + gebedsruimte, behoud religie + zorgfunctie	https://www.herbestemming.nu/projects/kerkĳuster-alkmaar-h-plus-x-alkmaar
49	Leonarduskerk	Rooms-Katholieke kerk	Helmond	1940	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Meewerking lokale zorgondernemers (huisarts,thuiszorg,fysio e.a.)	Meewerking lokale zorgondernemers (huisarts,thuiszorg,fysio e.a.)	https://www.herbestemming.nu/projects/gezondheidscentrum-h-leonarduskerk-helmond
50	Heilig Hartkerk	Rooms-Katholieke kerk	Rosendaal	1935	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Gezondheidscentrum	Meewerking lokale zorgondernemers (huisarts,thuiszorg,fysio e.a.)	https://www.herbestemming.nu/projects/gezondheidscentrum-hellig-hartkerk-rosendaal
51	Antonius Abtkerĳ	Rooms-Katholieke kerk	Bergen op Zoom	1951	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Onderwijs	Samenwerking met woningcorporatie, kindcentrum & gemeenschapsfunctie	Samenwerking met woningcorporatie, kindcentrum & gemeenschapsfunctie	https://toekomstreligieusverfgoed.nl/artikelen/multifunctioneel-gebruik-antonius-abtkerĳ-bergen-op-zoom
52	Kruisĳerenhotel	Rooms-Katholieke kerk	Maastĳrĳcht	1483	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Hotel, restaurant en evenementenlocatie	Particuliere eigenaar / hotel / uitbater	https://www.herbestemming.nu/projects/kruisĳerenhotel-maastĳrĳcht
53	Gerardus Majellakerk	Rooms-Katholieke kerk	Amsterdam	1924	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Multifunctioneel gebruik	Nederlands Philharmonisch orkest, multifunctioneel, kantoren, opslag, bieb	https://www.loekomstreligieusverfgoed.nl/artikelen/ndphz-gerardus-majellakerk-amsterdam
54	Woonkerk	Rooms-Katholieke kerk	Utrecht	1870	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Woonhuis	Particulier woonhuis, kleinschalig in kleine kerk	https://www.herbestemming.nu/projects/woonkerk-utrecht
55	De Woonkerk	Gerformeerde gemeenschap	Harmelen	1889	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Winkel, workshops, atelier	-	https://www.dewoonkerk.nl/
56	Sint Servatiuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Vaesrade	1929	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Samenkomst	Maatschappelijke Dorpsfunctie & religieuze functie	Kerk in kleiner jasje, bijdrage IBA, provincie, gemeente	https://www.iba-parkstad.nl/projects/st-servatiuskerk-vaesrade/
57	Onbevleĳt Hart van Maria (Basic Fit)	Rooms-Katholieke kerk	Maastĳrĳcht	1954	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Fitnesscentrum	Particulier eigendom	https://tinyurl.com/317b682w
58	Sint Lambertuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Maastĳrĳcht	1916	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Wonen (& laboratorium)	Particulier eigendom (gekocht door woningcorporatie)	https://www.redres.nl/aanbod/woningaanbod/maastĳrĳcht/koop/huis-5328590-Pastoor-Habeltsstraat-50/
59	Margarita Maria Alacogue kerk	Rooms-Katholieke kerk	Tilburg	1922	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Ouderenhuisvesting	Glazenaanbouw (licht), all-in zorgconcept, grote pastoriewoning	https://buro013.nl/project/herbestemming-kerken/ia-peinturette
60	Sacramentskerk (deels sloop)	Rooms-Katholieke kerk	Tilburg	1933	geen	Grotendeels sloop kerkgebouw	Omkeerbaar	Wonen	Woningen	Participatie buurt in ontwerp. Sloop kerk, nieuwbouw	https://www.funda.nl/koop/verkoht/Tilburg/huis-40688587-kerkwoning-sacramentshof-bouwnr-1/#foto-1
61	Heilige Hartenkerk	Rooms-Katholieke kerk	s Hertogenbosch	1952	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Appartementen	12 stadsvilla's in de kerk + 2 naast de kerk, particulier (ontwikkelaar)	https://www.debonthvanhulųten.nl/nl/projects/detail/heilige-hartenkerk-hemels-wonen
62	Heilige Hartkerk	Rooms-Katholieke kerk	Breda	1901	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	In ontwikkeling (gereed 2021), 20 woningen		https://www.schutterijmuseum.nl/
63	Rochuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Steyl	1931	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Limburgs Schutterĳ Museum	Subsidie	https://www.schutterijmuseum.nl/
64	Heilige Geestkerk	Rooms-Katholieke kerk	Roermond	1957	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Gezondheidscentrum	Overgenomen door collectief van investeerders	http://www.aandersingel.nl/
65	Lambertuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Blerĳck	1950	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Gezondheidscentrum	Overgenomen door collectief van investeerders	http://www.wehrung.nl/PROJ/ZO-LAMBERTUSKERK.html
66	Vredĳeskerk	Rooms-Katholieke kerk	Venray	1964	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Thuiszorg / kantoor	-	https://www.proteion.nl/
67	Bernadĳettekerk	Rooms-Katholieke kerk	Siltard	1968	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Urenhof en kleine kapel	-	https://jurnenĳhof.nl/
68	Hubĳertuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Maastĳrĳcht	1925	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Fitnesscentrum	Particulier eigendom	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/basic-fit-maastĳrĳcht-boscherweg.aspx
69	Noorderkerk	Nederlandse hervormde kerk	Haarlem	1924	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Tandartsenpraktĳk	Dooĳs-in-dooĳs principe (gevel intact) - particulier eigendom (ontwikkelaar)	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/DENTAL-CENTER.aspx
70	Kapel de Waterĳond	onbekend	Heers (Be)	16e eeuw	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Kantoor	Architectenkantoor & expositieruimte	Particulier eigendom	http://www.klaarchitectuur.be/kapel-klaarchitectuur
71	Paterskerk	onbekend	Boom (Be)	1947	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Grondgebondenwoningen & appartementen	Particulier eigendom & subsidies	http://www.investpro.be/projects/paterskerk
72	Sint-Piĳterskerk										

#	Naam kerk (of nieuwe naam)	Voormalig gebruik	Plaats	Bouwjaar	Monumentale status	Her- / nevenbestemming	Mets van verandering	Hoofdfunctie	Verdere beschrijving functie(s)	Potentiele succesfactoren	Link
115	Oosterkerk	Gereformeerde gemeenschap	Dokhum	1887	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	27 zorgwoningen	Vraag en aanbod vinden elkaar	https://www.adene-architecten.nl/projecten/herbestemming-oosterkerk-naar-aparimentencomplex_dokhum
116	kapel normaalschool broeders van liefde	onbekend	Gent (Be)	1927	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Sport	Gymzaal in kerk	-	https://archipi.be/nl/project/sportkapel-zwinaarde
117	Sint-Lambertuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Borgloon (Be)	19e eeuw	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Zorg	Sint-Vincentiusvereniging (zorg & hulp aan minderbedeelden)	Welzijnsinitiatief (breed draagvlak)	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/CT-VINCENTIJE.aspx
118	Church of palms	onbekend	Clayfield (Au)	1867	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	2 luxe woningen	-	https://www.realestate.com.au/sold/property-house-nid-clayfield-130113218
119	Christ-Konig Kirche	onbekend	Bochum (De)	1932	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Cultureel	Museum & kunstexpositie	-	https://www.bochum-louisius.de/bochum-entdecken/kunst-und-museen/kunstkirche-kick.html#c21438
120	Eglise Saint Marc	onbekend	Coaticook (Ca)	1920	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Glowgolf / recreatie	Gebruik maken van donkere kerk (als positief)	https://gloqollaventures.com/presse.php
121	Sint-Pieterkerk	Rooms-Katholieke kerk	Rekem (Be)	1723	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Cultureel	Museum naast behoud religieuze functie	Kerk wordt weer kerk - kerk nieuw leven ingeeroepen met nevenfunctie	https://museumerb.business.site/
122	Sint Monulfus en Gondulfus kerk	onbekend	Kaulille (Be)	13e eeuw	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Deel van kerk ingericht als uitteerpunt bibliotheek	Kerk te groot, deels benutten voor andere functie	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/RIB-UITLEENPOST-KAULILLE.aspx
123	Sint Laurentiuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Wielzebeke (Be)	1955	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Religie	Bibliotheek & werkplekken aan/in deel van kerk	Samenwerking overheid & bidom om nevengebruik te realiseren	https://demoor.be/realisatie/bibliotheek-bibox/
124	Zwartzusterkappel	onbekend	Aalst (Be)	1840	Monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Restaurant	-	https://mozaart-resto.be/en/2268-2/
125	Onze-Lieve-Vrouwekerk	Rooms-Katholieke kerk	Ingelmunster (Be)	1923	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Cultuurfabriek	In 1956 fabriek herbestemt tot kerk in 2015 kerk doorbestemt tot 'cultuurfabriek'	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/DE-CULTUURFABRIEK.aspx
126	Kapel van de goede herder	onbekend	Mechelen (Be)	1936	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Evenementen, feesten & huwelijken	-	http://dekapel.net/
127	Sint Jozef kerk	Rooms-Katholieke kerk	Erembodegem (Be)	1934	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Feesten & evenementen	Functie in goed overleg tussen gemeente, kerkbestuur en buurtbewoners.	http://www.dekerk.be/
128	Kerk van de Heilige Martelaren van Gorcum	Rooms-Katholieke kerk	Den Haag	1956	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Trampolinepark	Bereikbaarheid, voldoende markt (stedelijk gebied)	https://www.planetjump.nl/gallery/
129	United Methodist Church	onbekend	Brattleboro (Us)	1880	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Handel	Apotheek & winkel in kerk	-	http://shurches.org/fitter/USA/Hotel-Pharmacy
130	LutherKirche	onbekend	Berlijn (De)	1893	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Religie	Multifunctioneel gebruik & 9 woningen	Kerk in kleiner jasje door 9 woningen te realiseren, overige ruimte voor concerten, ev	https://www.schoba.de/immobilien/angebote/vm-3v-93-2-ogr-wohnen-in-der-lutherkirche.htm
131	Saint Nicholas Church	onbekend	Kyloe (UK)	1792	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	prive woning	-	https://www.atlasobscura.com/places/st-nicholas-church-church-house
132	Synagoge	Israëlitisch	Leeuwarden	1803	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Dansschool & zaalverhuur	-	https://www.zaalverhuurleeuwarden.nl/
133	Chapelle des Ursulines	onbekend	Aire-sur-l'Adour (F)	1737	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Bed & Breakfast	Gericht op pelgrimtoerisme richting Compostella (verkoopprijs €100.000 in 2013)	https://www.chapelledesursulines.com/en/
134	Church of Epiphany	onbekend	Chicago (Us)	1895	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Basketbalclub & buurtactiviteiten	Gekocht door grote multinational (Nike)	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/JUST-DO-IT-HQ-AT-THE-CHURCH.aspx
135	Sankt Peter Kirche	onbekend	Frankfurt (De)	19e eeuw	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Religie	Evenementslocatie met behoud religieuze functie	Grootschalige renovatie zonder dat het aan buitenkant zichtbaar is.	https://tinyurl.com/2d4twp3
136	Memorial Church Cairns	onbekend	Cairns (Au)	1883	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Meerdere luxe appartementen	-	https://www.nationalrealestate.com.au/property/206691/2131-hotbam-street-east-melbourne-vic-3002/
137	Kirche Heilige Drei Konige	onbekend	Koik (De)	1900	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Handel	Architectenkantoor, wonen en expositieruimte	-	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/RUO-LINK-ARCHITECTEN-BDA.aspx
138	Mill Hill Church	onbekend	Yarmouth (Au)	onbekend	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Meerdere luxe woningen	-	https://architizer.com/projects/mill-hill-residences/
139	Lutherse kerk	Evangelisch-Lutherse Kerk	Amihem	1737	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Horeca & café/discotheek	-	https://5thavenue.nl/
140	Sint-JosephKirche	onbekend	Viersen (De)	1891	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Urenhof	-	https://qrabekirche.at-remigius.de/
141	Eglise Saint-Louis	onbekend	Tourcoing (Fr)	1892	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Buurtactiviteiten en culturele activiteiten	Particulier ontfermde zich over gebouw om verder verval tegen te gaan.	https://tinyurl.com/ms4thp2m
142	Onze-Lieve-Vrouw kerk	Rooms-Katholieke kerk	Beringen (Be)	1965	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Sociale werkplaats / atelier / kringloop	Maatschappelijk dorpsinitiatief	http://www.openhartpaal.be/
143	Sint Pauluskerk	onbekend	Kortrijk (Be)	1979	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Onderzoeks Sint Paulus	Onmoetsplek ouderen & buurt	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/OC-ST-PAULUS-.aspx
144	Grote of Maria Magdalenakerk	Protestantse kerk	Goes	1621	Rijksmonument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Huiskamer voor het dorp (cultureel, commercieel en religieus)	Kerk te huren voor commercieel gebruik, religieus gebruik of multifunctionele activite	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/grote-of-maria-magdalenakerk-1
145	O.L. Vrouw Visitationkerk	Rooms-Katholieke kerk	Westdorpe	1947	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Samenkomst	Huiskamer voor het dorp	Overdracht aan burgerinitiatief voor €1,- - gedeelde financiering door gemeente	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/de-kerke
146	Heilige hart van Jezuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Hengelo	1955	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Onderwijs	Daltonschool	Prijswinnend ontwerp	https://tinyurl.com/39f4snp
147	Bergkerk	Nederlandse hervormde kerk	Deventer	13e eeuw	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Cultureel	Concerten, samenkomst, culturele activiteiten	-	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/bergkerk
148	Elimakapel	Nederlandse hervormde kerk	Hengelo	1953	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Kantoor	Architectenbureau	Particulier	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/architectenbureau-mas
149	Gereformeerde kerk	Gereformeerde gemeenschap	Tweede Exloërmon	1908	Provinciaal monument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Cultureel	Concertzaal, muziekleschool, culturele functie, trouwlocatie en vergaderlocatie	Veel subsidie rijk, provincie en gemeente	https://www.edenocultuurhuis.nl/
150	Bethlehemkerk	Nederlandse hervormde kerk	Hengelo	1934	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Kantoor	Kantoor webton internetdesign	Particulier bezit	https://www.webton.nl/blog/webton-verhuist-naar-kerk-1934/
151	Heilig Hart van Jezuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Bergen op Zoom	1952	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Kantoor	Kunstarchief bidom Breda / Diocesaan depot	Nieuwe functie door bidom	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/diocesaan-kunstdepot-bidom-breda
152	Sint Ignatiuskerk / Moskee Fatih Camii	Islamitisch (voorheen RKK)	Amsterdam	1927	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Van RK kerk naar grootste moskee van Nederland	Opvang behoefte voor beide geloven	https://www.amsterdamoudestad.nl/bezienswaardigheden/ordeaan/fatih-moskee
153	Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingkerk	Rooms-Katholieke kerk	Helmond	1915	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Theater & horeca	-	https://tinyurl.com/31293k3u
154	Basilique Notre-Dame de Montréal	onbekend	Montreal (Ca)	1829	Monument	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Naast religieuze activiteiten ook muziek & culturele activiteiten	behoud religieus gebruik	https://www.basiliquenotredame.ca/fr
155	Eglise Christ-Roi	onbekend	Sherbrooke (Ca)	1941	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Kimhal	Verkocht aan particulier	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/vertige-escalade
156	Eglise Saint-Denis-du-Plateau	onbekend	Quebec (Ca)	1964	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Bibliotheek	Veel subsidie (herbestemmingskosten 17 miljoen eur)	http://www.knstrel.com/architecture-blog/2014/3/13/monique-corriveau-library-clc-architects-ganganu
157	Eglise de l'Ascension	onbekend	Montreal (Ca)	1905	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Bibliotheek	Kerkgebouw overgenomen door gemeente en herbestemd	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/biblioth%C3%A8que-du-mille-end
158	Eglise Sainte-Marquerite-Marie	onbekend	Magog (Ca)	1949	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Bibliotheek	-	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/biblioth%C3%A8que-memph%C3%A9magog
159	Eglise du Saint-Esprit	onbekend	Quebec (Ca)	1931	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Circus & circuschool	Verkocht door kerkbestuur voor \$20.000,- herbestemd voor 4.4miljoen.	https://www.abcparchitecture.com/projets/architecture/ecole-de-cirque-de-quebec
160	Eglise Erskine et American	onbekend	Montreal (Ca)	1894	Monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Onderdeel van Musée des Beaux-Arts Montréal / concertruimte	-	https://www.mbam.qc.ca/fr/salle-bourge/
161	Eglise Saint-Jude	onbekend	Montreal (Ca)	1907	Geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Sport	Fitnesscentrum & spa in kerk	-	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/le-saint-jude-espace-tonus
162	Eglise Sainte-Thérèse	onbekend	Sherbrooke (Ca)	1922	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Restaurant	-	https://www.omgresto.com/
163	Church of All Souls	onbekend	Bolton (UK)	1881	Monument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Conferentieruimte, kantoren, onderwijs en gemeenschappelijke buurtfunctie	Bijdragen van meerdere fondsen voor behoud erfgoed	https://allsoulsbolton.org.uk/
164	Saint Mary-at-the-Quay	onbekend	Ipswich (UK)	15e eeuw	Geen	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Geloof 2.0 (jongere doelgroep)	Church Revitalisation Trust / nieuw geloofsconcept met muziek & jonge predikanten	https://critrus.org/what-we-do/social-transformation
165	All Saints Church	onbekend	Holdenby (UK)	1583	Monument	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Toerisme	Openstelling kerk, verhuur kerk, beschikbaar filmopnames	~ 340 kerkgebouwen die worden beheerd door stichting (Church Conservation Trust)	https://www.visitchurches.org.uk/static/uploaded/1cfefbe8-f176-4338-b6306cbbf1ba5489.pdf
166	St Michael the Archangel church	onbekend	Booston (UK)	1876-1900	Monument	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Toerisme, religie en kamperen in kerk	Kamperen in kerk die onder Church conversation trust valt	https://champing.co.uk/church/booton-norfolk-st-michael-and-all-angels/
167	All Saints Church	onbekend	Aldwincle (UK)	13e eeuw	Monument	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Toerisme, religie en kamperen in kerk	Kamperen in kerk die onder Church conversation trust valt	https://champing.co.uk/church/aldwincle-northants-all-saints/
168	St Mary the Virgin Church	onbekend	Fordwich (UK)	1544	Monument	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Toerisme, religie en kamperen in kerk	Kamperen in kerk die onder Church conversation trust valt	https://champing.co.uk/church/fordwich-kent-st-mary-the-virgin-church/
169	St Cuthbert's Church	onbekend	Holme (UK)	19e eeuw	Monument	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Toerisme, religie en kamperen in kerk	Kamperen in kerk die onder Church conversation trust valt	https://champing.co.uk/church/holme-lacy-herefordshire-st-cuthberts-church/
170	St Mary the Virgin Church	onbekend	Stansted Mountfitch	11e eeuw	Monument	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Toerisme, religie en kamperen in kerk	Kamperen in kerk die onder Church conversation trust valt	https://champing.co.uk/church/fordwich-kent-st-mary-the-virgin-church/
171	Onze-Lieve-Vrouwekerk	onbekend	Dortmund (De)	1883	Geen	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Zorg	Urenhof, kapel, geestelijke verzorging	Ooit grootste kerk van Duitsland	https://www.arabeskirche-liebfrauen.de/uebersichtsplan/uebersichtsplan
172	Allerheiligenkerk	onbekend	Erfurt (De)	1227	onbekend	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Zorg	Urenhof (Columbarium)	-	https://www.taq-des-herm.de/category/taqs/columbarium
173	Auferstehungskirche	onbekend	Berlijn (De)	1895	onbekend	Nevenbestemming met behoud religieuze functie	Omkeerbaar	Samenkomst	Evenementslocatie met behoud religieuze functie	Commercieel gebruik & maandelijks een mis, in ruil krijgt kerkbestuur een goed uitger	https://besondere-orte.com/de/location/unweltforum
174	Augustanakerk	Evangelisch-Lutherse kerk	Amsterdam	1957	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Zorg	Woonconcept voor jong & oud (zorg)	Magic mix van jong & oud in klooster&kerk	https://tinyurl.com/33t5ktmf
175	Martini-Kirche	Grieks-Orthodoxe gemeenschap	Bielefeld (De)	1890	onbekend	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Restaurant & evenementslocatie	-	https://www.glueckundseligkeit.de/glueckundseligkeit.html
176	Heilig Kreuz Kirche	onbekend	Berlijn (De)	1888	Geen	Religieuze functie met nevenfunctie	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Religie, zingeving, maatschappelijke activiteiten, culturele activiteiten, evenementslocatie, ruimteverhuur	Zeer breed multifunctioneel gebruik & hart van gemeenschap (maatschappelijk werk)	https://www.akanthus.de/de/heilig-kreuz-kirche
177	Onze Lieve Vrouwe Onbevlekt ontvangenkerk	Rooms-Katholieke kerk	Waalwijk	1927	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Appartementen en welness	Verkocht tegen marktconforme prijs (590.000eur)	https://tinyurl.com/7p83urys
178	Sint-Martinuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Utrecht	1899	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	Appartementen	-	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/Sint-Martinushof.aspx
179	Sint-Josephkerk	Rooms-Katholieke kerk	Hilversum	1936	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Wonen	31 appartementen	Verkocht en doorontwikkeld door woningcorporatie	https://tenbraswesting.nl/project/st-josephkerk/
180	Broederenkerk	Nederlandse hervormde kerk	Zulphen	13e eeuw	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Cultureel	Openbare bibliotheek	Gedragen passende herinvulling	https://www.inzulphen.nl/nl/locaties/3351872502/bibliotheek-broederenkerk
181	Maria Minorkerk	Oud-Katholieke kerk	Utrecht	1640	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Horeca / speciaalbierecafe	-	https://www.herbestemmingkerken.be/voorbeelden/Paginas/CAFF-OLIVIER.aspx
182	Jacobskerk	Vereniging van vrijzinnige hervorm	Haarlem	1910	geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Recreatie	Restaurant en stadsbroerij	-	https://www.openkerk.nl/haarlem/openkerk/
183	Posthoornkerk	Rooms-Katholieke kerk	Amsterdam	1860	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Evenementen (bruiloften, diners, recepties, congressen en lezingen)	-	https://stadsherstel.nl/eventlocatie/posthoornkerk/
184	Sint-Josephkerk	Rooms-Katholieke kerk	Den Bosch	1869	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Recreatie	Evenementslocatie	-	https://www.denbosch-cultuurstad.nl/Categorie/Orangerie
185	Onze-Lieve-vrouw-van-altijddurende-bijstandkerk	Rooms-Katholieke kerk	Kerkrade	1950	Geen	Volledige doorbestemming	Omkeerbaar	Samenkomst	Wijkcentrum / gemeenschappelijke accommodatie	Gemeente belangrijke rol bij realisatie (8 subsidies)	https://www.levantgroep.nl/onze-activiteiten/t-westhous
186	Sint-Willibrorduskerk	Rooms-Katholieke kerk	Zeilberg	1914	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Sport	Fitnesscentrum	-	https://b-trained.nl/over-ons/
187	Ignatiuskerk	Rooms-Katholieke kerk	Amsterdam	1837	Rijksmonument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Kerk -> Moskee	Kerk overgedragen aan moslimgemeenschap en veranderd in een moskee	https://www.paarcum.be/nl/herbestemming-kerken/fatih-moskee
188	Sint-Victor-en-Gezellenkerk	Rooms-Katholieke kerk	Afferden	1891	Gemeentelijk monument	Volledige doorbestemming	Beperkte bouwkundige aanpassingen	Religie	Kerk -> Boeddistische tempel	Kerk overgedragen aan Boeddistische gemeenschap	https://tinyurl.com/ys9kuzba

Giulia Lana

Conceptontwikkelaar

+31 6 13 75 83 20

g.lana@rogroep.nl

rogroep.nl

Rick van Meel

Projectleider

+31 6 53 23 41 86

r.vanmeel@rogroep.nl

rogroep.nl

Wilhelminasingel 58
Postbus 3086
6202 NB Maastricht

info@rogroep.nl
+31 43 350 00 50
www.rogroep.nl